

Tii kà Paulo tà tàpé Roma Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Wâru tèpa cèikî na rà tâa jaaé, na rà panuâ pâ bwàcu kàra tà tèpa béera naa *Roma (naporomee 16).

É wii wiidà?

Na é *naja 57. Wà Paulo, âna é wii géé na ville Korénito, naa na béaracié kâra pai pâra kêe, béaa kâra pai wâjué kêe cowa naa *Iéusaléma. (Côo *Apostolo* 15.25–31.)

É wii tât?

Tà tèpa âboro naa na ville wâ Roma, na ia rà tère é *Picémara Wâdé, â ia rà cèikî naa goo. (Càcaa wà Paulo na é picémara tàra.) Wâru géé goorà, âna càra caa tèpa *Juif. (Côo 1.13; 11.13,30,31.) Êco na pwa pâra tàpé na rà tèpa Juif. (Côo 2.17; 7.1.) Rà ipitiri wà tèpa cèikî, naa na pâ pwârawâ. (Côo naporomee 16.)

Cina é wii?

Wà Paulo, âna é napéaati é ère cèikî kâjè, naa goo Iésu Kériso, ma pai pwa goo, na é pa-udòjè wà Pwidué, ma naa tâjè é *wâro dâra gòiri jaaé.

Pwiri pwa pitaèkâa nabibiu kà tèpa cèikî na rà tèpa Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. É paari wà Paulo pâ, tâa tà tèpa Juif é *aamwari na pwicîri

gée goo Pwidueé, êco na nabà, âna é tòpi diri tèpa âboro na medarié, â câé caa pwaké goro âboro.

É pwa pupûra tà tèpa cèikî, ba na rà wârori ê wâro na *târù ma âjupâra.

Jèpwi mwara, âna é patêre tèpa cèikî naa Roma pâ, ée mwa tâa jaarà wiàna é pâra naa Espagne (1.10–13; 15.22–28).

Dà êre ê tii bèeni?

É tii bèeni, âna tii na é napéaati bwàti ê pai pa-udòjè kà Pwidueé:

Béaa, âna jè cau tèpa pwa na èpà, â jè tapacîri ê wârimuru na dau gòo jii Pwidueé (naporomee 2–3). Êco na dau maina *pimeaari imudi kêe ba kâjè, â é pa-udòjè tèpa âboro jii pâ èpà kâjè, wiàna jè cèikî naa gooé. Wàépwiri auniimiri kêe gée na biu. É pacoo nabà pwi auniimiri kêe-bà. Â é nama é pinaigé mee wà Iésu Kériso, na é pipanuê, ba na é wâri ê wârimuru kâjè, na é bà naa goro *satauro (3.23). Gée goo kaa pwiri, â wà Pwidueé, âna é nama jè tèpa âboro na jè *târù na araé, â é nama pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà. Wârapwiri co gée goo ê pwina é pwa wà Kériso, â jè tòpi wiàna jè cèikî naa gooé. Càcaa gée goo cè pwina wâdé na jè pwa, é, pai pitêre dâra kâjè cè jè naèà.

Wà *Abéraama, pwi âboro imaina kà tèpa Juif, âna é câmu tâjè. Ê wâro kêe, âna *paâjupâra ê pwina é ina wà Paulo. Ba wà Abéraama, âna é cèikî naa goo wà Pwidueé, â wà Pwidueé, âna é nama é pwi âboro na târù na araé (naporomee 4).

Gée goo ê pwina é pwa wà Kériso, â wà Pwidueé, âna é tapàgà ê pàtamara èpà naa na wâro kâjè, â é jèe tipijè, ba na jè wârori ê wâro na târù. O càcaa

mwa caa pitèjè. Ba wà Pwiduée, âna é jèè inapàpari pâ, jè tèpa âboro kêe na jè wâdé na araé (8.1). Â ticè muru na pâri ma pinaaitirijè jii ê pimeaari kêe (8.38).

Gée goo kaa pwiri, â wâdé na jè pipanuâjè bamwara tée, ba na jè pwacèwii ê *ârapwaailò na wâro, na dau wâdé tée. Ba wàé kaa pwiri ê âji pwapwicîri, na pâri ma jè naa tée (12.1).

Jè wârori pâ wâro na pitòimiri—jè pitère dà tàpé na tâa gòrà ê pitûâ naa na napô (13.1); jè cib-waa pitèi ma pi-ina tèpa cèikî béejè (14.4). Jè pidàpwicâarijè goo pàra tàpé na càcaa mwü ê cèikî kàra. Â jè ipwadàra ma jè pwa cè muru na wâdé tàra, â jè pitu tàra, ma pagò cèikî kàra (15.1).

Pai pitàgoo tii tà tàpé Roma

Ipwabwàcu ma pwâranüma Paulo (1.1–17)

Jè cau tèpa pwa na èpà (1.18–3.20)

Pai nama jè tàrù na ara Pwiduée goro cèikî kâjè (3.21–5.21)

Pai wâro kâjè na bwaa âmuê (6.1–8.39)

Ba Isaraéla ma pàra Ba (9.1–11.36)

Câmu goro pai wâro kâjè (12.1–15.13)

Bénabwé popai ma ipwabwàcu (15.14–16.27)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo Paulo, pwi ênawéna kà *Kériso Iésu, âna go pwa tii [tàwà, tèpa cèikî naa *Roma]. É todò wà Pwiduée, ba na go pwi *apostolo. Â é pitòrigario, ba na go inapàpari ê *Picémara Wâdé kêe, ² na é jèè mara inapàpari béaa—ba é nama rà pinaigé mara

ê pwiibà wà tèpa *péroféta kêe, na rà wii naa na Tii Pwicîri—³ Picémara Wâdé goo Pwina naîê, wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. Wàé, âna pwi gòobàra pwi ukai *Davita*. ⁴ Â wà Pwiduée, âna é paari pâ, é Pwina naîê, na é nama é wâro còwâ géé na aubà, goro pàtàmara ê *Nyuâaê Pwicîri. ⁵ É pacimaô wà Pwiduée, ba na go† pwi apostolo kà Kériso. Â é wakè kôo, âna, na go inapàparié târa diri ê pâ Ba, ba na rà cèikî naa gooé, ma pitère dèe.

⁶⁻⁷ Wâguwà mwara tàpé Roma, âna guwà tèpa bée tàpéebà. Ba dau wânüma wà Pwiduée tàwà. Â é todàwà, ba na guwà tèpa âboro kà Iésu Kériso, ma guwà tèpa âji Ba kà Pwiduée. Wâdé na tà tàwà é pimeaari imudi ma pinaanapô na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

Nüma Paulo na é cairà

⁸ Go tapoo goro pwaolé tà Pwiduée kôo goowà diri, naa na nee Iésu Kériso, ba jèe po jèkutâri pitiri gòropuu é cèikî kàwà. ⁹ Â go nye tà niimiriwà naa na pwâra pwapwicîri kôo—üu, pâri ma é *paâjupâra é pwiibà wà Pwiduée. Wàé na go piênawéna kêe géé na diri é pwâranümoo, na go inapàpari é Picémara Wâdé goo Pwina naîê.

* **1:3** É, ...Pwi gòobàra pwi ukai Davita naa na naiiri âboro... 4Â napwa naa goo âji èreé na pwicîri, âna wà Pwiduée, âna é paari goro pàtamee pâ, é Pwina naîê, na é nama é wâro còwâ géé na aubà. É, ...âna é paari pâ, é Pwina naîê na dau pwa pàtamee... **1:5** Apostolo 26.16–18; Galatia 2.7–9 † **1:5** Go—Grec: Bà. Còo note goo 2 Korénito 1.6. **1:6-7** Nombres 6.25–26

¹⁰ Go nye ciburà ilari jiié pâ, na go caiwà, wiàna câbawâdé kêe. ¹¹ Ba nye dau nûmoo na go pagòowà, ma jè ipâdi ma wâguwà ê *aupwényunyuaari me gée goo ê Nyuâaê Pwicîri. ¹² Â jè mwa pipagòojè goro cèikî kâjè naa goo Kériso.

¹³ Tèepaa naa goro nabà, âna càcaa pâri ma go paé dariwà. Êco na wâdé na guwà tâmogòori, co tèpa béeò naa na nee Kériso, pâ, jèe dau wâru pai niimiri kôo pâ, na go pwa. Ba wâdé tôo na go côo ê pwâra wakè kôo naa jaawà, pwacèwii ê pai côo kôo, naa [jaa tàpé na càra caa tèpa *Juif] na pàra napô.

¹⁴ Ba go dau niimiri [diri tèpa âboro]—tàpé na rà pwacèwiijè, ma wà pàra tàpé na pi-ité ê nyamanya kâjè ma wàilà†; â wà tèpa âboro na rà câmu, ma wà tàpé na bwaa càra caa câmu. ¹⁵ Êkaa na dau nûmoo na go caiwà na Roma, ba na go picémara ê Picémara Wâdé naa jaawà.

Êre Picémara Wâdé

¹⁶ Go cèikî ba mwü§ naa goro ê Picémara Wâdé. Ba wàépwiri pwi neemuru wakè kà Pwiduée na dau pwa nii kêe* târa ma é pa-udò tàpé na rà cèikî naa goo Kériso [ma naa târa ê *âji wâro jaaé]—tapoo gée goo wà tèpa Juif béaa, ma tubanabwé naa goo pàra tàpé.

1:10 Apostolo 19.21; Roma 15.23 **1:13** Apostolo 19.21 † **1:14** Tàpé na rà pwacèwiijè, ma wà pàra tàpé... Grec: Tèpa Grec ma tèpa Barbare. **1:16** Maréko 8.38; Apostolo 13.46; 1 Korénito 1.18–24 § **1:16** Go cèikî ba mwü—Grec: Câgo caa kamu. * **1:16** Neemuru wakè kà Pwiduée, na dau pwa nii kêe—Grec: Ê jè pàtâma Pwiduée.

17 Ba é Picémara Wâdé, âna é paari tâjè tèpa âboro pâ, wà Pwiduée âna é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wâé†, â é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé†. É wàrapwiri tâjè goro é cèikî kâjè. Ba é ina [wà Pwiduée] naa na Tii Pwicîri, pâ, *Wà pwina é cèikî, âna é tàrù na arao. Á o tâa tée é wâro. Habakuk 2.4*

jè cau tèpa pwa na èpà

(Naporomee 1.18–3.20)

18 Wà Pwiduée, âna é paari, géenidò *napwéretòotù, é pwâra putàmu kêe tà tèpa âboro na èpà. [Á ée mwa tèirà ma naa wârimuru tàra] wiâra pwâranümarà ma é pâ tûâ kàra na èpà. Ba rà pâiti jii é âjupâra, â rà pwa ma càra caa còo Pwiduée wà pàra tàpé.

19 Êco na nye pâri ma rà tâmogòori Pwiduée, wiàna nûmarà. Ba é jèe nye tòpò [naa na pwâranümajè, wàijè tèpa âboro] é pai pwa wèe ma jè tâmogòorié. 20 Ba wiàna câjè caa còoê goro du âraporomeejè, â é pipaarié bwàti naa na è pâ pwina é pwa gée na autapoo goo. Ba é tòpò é gòropuu, ma napwéretòotù, ma diri é pâ namuru na tâa na. Á pâri ma jè còo pâ, é tâjaijè awé, â pwa pàtamee dàra gòiri. 21 Êkaa na, rà o mwa wànau târa pai

1:17 Habakuk 2.4; Roma 3.21–22 † **1:17** Tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wâé—Il nous a réconciliés. É popai bèepwiri, âna pàra wiâra é auina pâ: É nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé (justifiés), êkaa na napéaati naa na tii bèeni. Còo mwara Tàrù naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ‡ **1:17** 1re phrase—Grec: Ba é tàrù kà Pwiduée, âna naa {tà pwi âboro} goro é cèikî kêe, ba kà {tàpé na} rà cèikî. **1:19** Apostolo 14.15–17, 17.24–28 **1:20** Job 12.7–9; Psaume 19.2 **1:21** Éfeso 4.17–18

ipwamururà wà tàpé na rà naa càurà naa gooé?

Wà tàpéebà, âna rà nye tâmogòori pâ, nye pwa cè Pwiduée, êco na càra caa pwamainaê ma pwaolé tée, wàra na nùmee goo. Ba rà imwùru naa na è bàutê, â piticèmuru naa goo è auniimiri kàra. ²² Rà niimiri pâ rà tàmanga, êco na rà piwârau. ²³ Ba rà naa càurà naa goo Pwiduée na é tâa dâra gòiri na muugèrè kêe, ba na rà ipwamaina è pâ *ânuurumuru na o tiàurà—ânuuru âboro, ma marü, ma macii, ma dòèa.

É panuârà wà Pwiduée

²⁴ Gée goo kaa pwiri, na é panuâ tèpa âboro wà Pwiduée, ma rà pwa pâ tûâ na èpà na nùmarà goo. Â rà tubaèpà è naiirà, â rà pitubakamurà còwâ. ²⁵ Rà pâ na naaco Pwiduée na é âjupâra, â rà itàari è nyi duée imudi§. Â rà ipwamaina è pwina é tòpò jii na rà ipwamaina wà Pwina é tòpò diri! (Êco na [wàijè, âna] wâdé na jè ipwamaina Pwiduée na é âjupâra dâra gòiri! Wâdé na wàra!)

²⁶ Wàè kaa pwiri, na wà Pwiduée, âna é panuâ tèpa âboro, ba na rà pwa è tûâ na jè kamu goo. Ba wà pa ilàri kàra, âna jèe càra caa puu ma tèpa paaò, â rà puu ma pàra ilàri. Â jèe càcaa wàra è pai pwa goo! ²⁷ Ipaiwà naa goo tèpa paaò, ba jèe càra caa ipuu ma wà pa ilàri; ba rà nama dàtirà è pâ câbawâdé kàra na miiri, â rà ipuu ma pàra paaò! Â êkaa pwiri, na rà tòpi naa na naiirà è wârimuru kàra jèpa èpà na rà pwa.

1:22 Jérémie 10.14; 1 Korénito 1.20 **1:23** Deutéronome 4.15–19; Psaume 106.20 § **1:25** Duée imudi—Grec: Ê pwina pwâ. **1:27** Lévitique 18.22, 20.13; 1 Korénito 6.9

28 Ûna rà naa càùrà naa goo wà Pwidueé, â é panuârà wiâra ê pâ auniimiri kàra na èpà, â rà pwa ê pâ namuru na càcaa muru a pwa na jè miiri goo.
29-31 Rà pâ nau po dau èpà naa na diri pai pwa wèe, â jèe piaraégò ê tûâ kàra:

Rà tèpa iau;
Rà tèpa iputàmu;
Rà tèpa ipwamainarà;
Rà tèpa ipwa tûâ;
Rà tèpa ipwagoo;
Rà tèpa ipawâmi;
Rà tèpa pi-ina kàra;
Rà tèpa picocoo;
Rà tèpa pièpà;
Rà tèpa pitànyiri;
Rà tèpa piokée, tiagoo na;
Rà pâ nau tèpa pipòtàmwara âboro.
Càra caa pinünüma naa goo ê èpà na rà pwa, ba gòo pûrurà.
Càra caa pitu tà pàra tàpé, ba ticè imeaari goorà.
Càra caa pacoo ipwataâboro kàra, ba rà tèpa pwâ.
Càra caa pitêre dâra pa nyaa ma caa kàra.
Càra caa papwicîri Pwidueé, â rà pâ nau tèpa cicaraé.
Rà ciburà pâmari ê pâ na jèpapara tûâ târa pwa pwina èpà.

32 Wàépwiri kaa! Rà dau tâmogòori bwàti ê pitûâ kà Pwidueé, â càra caa ipacè naa goo. Jèpwi mwara, âna rà pagòo mwara tàpé na rà pwaduwa kàra. Wâdé na rà bà wà tèpa âboro na wàrapwiri càrarà!

2

Pitèimuru kà Pwiduée

¹ [Pwiri gà gére pi-ina tâgà pâ: «Rà nye dau èpà kaa wà tèpa âboro bèeni!»] Wàéco, na gà nye tàgére pwa mwara ê càrarà! Â o po dau pwacoé tâgà na gà ipwamurugà còwâ. Ba wiàna gà pitèirà, â gà pipwa wârimuru còwâ tâgà. ² Ba jè nye tâmogòori bwàti pâ, é *târù wà Pwiduée na é pitèi wà tàpé na rà wàrapwiri.

³ Â wâgà, pwi a gére pwacèwiirà, âna gà gére tèirà. Â wà nau? Gà gére niimiri pâ, gà uru jii é pitèimuru kà Pwiduée? ⁴ Càngà caa gére còo pâ, é dau pidàpwicâariê naa googà wà Pwiduée, â é nye dau wâdé naa googà? Gà nye gére pa ma piticèmururu naa goo pwiri? É wàrapwiri wà Pwiduée, ba nümee na gà pitòotéri é wâro'gà.

⁵ Êco na tàutâgà goo, ba po dau gòo pûrugà! Â gà nye tà piâjagò é wârimuru'gà. Ba o tèepaa pwi Tòotù na ée mwa paari é pwâra putàmu kêe wà Pwiduée tà tàpé na rà pwa na èpà. Â ée mwa paari é pai târù kâra é pitèimuru kêe. ⁶ «Ba wà tèpa âboro, âna rà jèpa tòpi é jèpa câmarà*, wiâra jèpa wakè kâra.»

⁷ Wà pàra tàpé, âna rà ipwadàra ma rà pwa é pwina wâdé, ba na é wâdéarirà wà Pwiduée†. Â rà mudàra é aupwényunyuâari kêe, ma é wâro na ticè pwâadèrèè na wâjaaé. Â wà Pwiduée, âna ée mwa nama rà wâro awé jaaé.

2:1 Mataio 7.1–2; Ioane 8.7 **2:4** Éféso 1.7; 2 Pétèru 3.15

2:6 Psaume 62.13; Proverbes 24.12; Mataio 16.27; 2 Korénito 5.10

* **2:6** Câma—Récompense. Pumara wakè. † **2:7** Ba na é wâdéarirà wà Pwiduée—Grec: Rà mudàra é muugère.

⁸ Êco na wà pàra tàpé, âna rà cicaraé, â càra caa pitêre dàra ê âjupâra, â rà nye tà ciburà pwa ê tâa na èpà. Â wà Pwiduée, âna ée mwa putàmurirà, â ée mwa naa wârimuru tàra.

⁹ Wà diri tàpé na rà pwa na èpà—wà tèpa *Juif ma pàra tàpé na càra caa tèpa Juif—âna o pwaée kàra, â rà o mwa tâa na aré ma tòina. ¹⁰ Â wà diri tàpé na rà pwa pwina wâdé—wà tèpa Juif ma wà mwara pàra tàpé na càra caa tèpa Juif—âna rà mwa tòpi jii wà Pwiduée ê pwényuâa ma muugère, ma ipwamaina ma pinaanapô. ¹¹ Ba câé caa ipwaké goro âboro.

Ipaiwà wiàna pwa Naèà, é ticè Naèà

¹² Wà tèpa Juif, âna tâa tàra ê *Naèà kà Moosé, â wà pàra tàpé, âna tiàu jaarà ê Naèà. [Êco na ipaiwà wàilà. Ba] na rà pwa na èpà, â ée mwa tèirà ma pwa wârimuru tàra wà Pwiduée. Â ê pitèimuru kêe tà tèpa Juif, âna o pâra wiâra ê Naèà.

¹³ Wiàna tâa tâjè ê Naèà, â wiàna câjè caa pitêre dàra, â o [coo ê wârimuru kêjè]. Êco na, wiàna jè pitêre dàra, â wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kêjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè *târù na araé.

¹⁴ Wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càra caa tâmogòori ê Naèà. Êco na, ûna rà wâro wiâra *pwâratùra-nigée-goorà, âna, pwacèwii na rà wâro wiâra ê Naèà[†]. ¹⁵ Â rà nye tà paari pâ, é nye tâa na pwâranümarà ê Naèà. Â ê pwâratùra-nigée-goorà,

2:8 2 Tésalonika 1.8 **2:14** Apostolo 10.35 † **2:14** 2e phrase—Grec: Ûna rà pwa, géé goorà, ê pwina é ina é Naèà, â rà pâ nau {tèpa} naèà kàra, wàilà còwâ.

âna é *paâjupâra pwiri. Ba, na pàra pàara, âna rà pitòtirà còwâ, â na pàra pàara, âna rà ipwamururà còwâ.

¹⁶ Jè o mwa còo bwàti na Tòotù kâra Pitèimuru. Ba wà Pwiduée, âna é nama é pitèi é pwina cârù na pwâranüma diri tèpa âboro wà Kériso Iésu. Â wàèpwiri pwi *Picémara Wâdé na go inapàpari.

Ba Isaraéla ma Naèà

¹⁷ Wâgà, pwina gà pwi Juif, gà nama pàagà é Naèà, â gà pi-ina kâgà, ba gà pwi âboro kà Pwiduée.

¹⁸ Â gà ina pâ gà tâmogòori é câbawâdé kêe; â é pitu tâgà é Naèà, ma gà tâmogòori cè pai pâra'gà na wâdé. ¹⁹ Â gà niimiri pâ gà pwi a pipopa tèpa bwì, â gà pwi pwéelaa kà tàpé na rà tâa na bàuté. ²⁰⁻²¹ Â gà pwi a picòo tàpé na càra caa tâmogòori pwa pwina wâdé. Â gà pwi a pacâmuri tàpé na bwaa càra caa gòò§. Ba gà niimiri pâ, tâa tâgà é autâmogòorimuru ma é âjupâra, me géé goro é Naèà.

Pwiini! Gorodà na câgà caa picòogà còwâ? Ba gà ina tà pàra tàpé pâ, na rà cibwaa mura, â wâgà, âna gà pwi a mura! ²² Â gà papwicîri é toomura, â wâgà, na gà pwi a toomura! Â gà èpàri é pâ duée imudi, êco na gà mura [pâ ânuurà] géé na pâ wâra pwapwicîri kàra*! ²³ Gà pi-ina kâgà, ba tâa jaagà i

2:20-21 2 Timotéo 3.5 **2:20-21** Mataio 23.3-4 § **2:20-21** Tàpé na bwaa càra caa gòò—Grec: Tèpa nari èpo. * **2:22** Gà mura...géé na pâ wâra pwapwicîri kàra—é, Câgà caa tòimiri é neemuru na pwicîri. Pwiri wà pàra tèpa Juif, âna rà icuri pâ ânuuru duée, na me géé na pâ wâra pwapwicîri kà tàpé na càra caa cèikì naa goo Pwiduée. Muru na pwicîri naa na Naèà. (Còo Deutéronome 7.25.)

Naèà, êco na câgà caa pitêre dâra! Â gà gère tubaèpà tà Pwiduée goro ê tûâ'gà.

²⁴ Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Â gà pwi majoroé ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà pina ba èpà ê nee Pwiduée.* *Ésaïe*

52.5

Âji kamaî

²⁵ [Wâgà na gà pwi Juif, âna pwa *kamaî tâgà.]
Â wiàna gà pacoò ê Naèà, â ê pai pwa kamaî'gà, âna piâjimuru. Êco na, wiàna câgà caa pitêre dâra ê Naèà, â o piticémuru naa goo ê pai pwa kamaî'gà.

²⁶ Wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càcaa pwa kamaî tàra. Êco na, wiàna rà pitêre dâra ê Naèà kà Pwiduée, â wà Pwiduée, âna é côorà ma rà pwacèwii tàpé na pwa kamaî tàra. ²⁷ O wailà na rà pitèigà, wâgà, pwi Juif, na pwa kamaî tâgà. Â gà o tòpi é wârimuru na dau maina. Ba gà tàgére tâmogòori é Naèà, êco na tàutâgà na gà pitêre dâra.

²⁸ Gona wailàapà tèpa âji Juif? Câjè caa tèpa Juif, géé goro ê pâ muru na jè côo goro âraporomeejè. Â ê âji kamaî, âna càcaa ê câmu kêe na pwa naa na naijè tèpa âboro. ²⁹ Jè tèpa âji naî Pwiduée†, géé goro é wakè kâra Nyuâaé Pwicîri naa na pwâranümajè. Â càcaa ê naèà na pwa pwiri. Â wiàna wârapwiri, â dau pwacoé naa goojè tèpa âboro ma jè ipwamainajè mwara. Â nye wàco wà Pwiduée na pâri ma é ipwamainajè.

2:24 Ésaïe 52.5 **2:26** Galatia 5.6 **2:29** Deutéronome 30.6;
Kolosé 2.11 † **2:29** Tèpa âji naî Pwiduée—Grec: Tèpa Juif, tàpé na pwa kamaî tàra.

3

Dau tàrù pwina é pwa wà Pwiduée

¹ Wiàna wà pwi jè âboro, âna é pwi *Juif, â gona muru na wâdé, é, muru na càcaa wâdé? Â é pwa *kamaî, âna pwamuru naa goo pwiri? ² Ûu, nye dau wâdé ba kêe naa na pâ muru na wâru. Ba wà Pwiduée, âna é naa tà tèpa Juif é popai kêe, ba na rà wéaari.

³ Wiàna wà pàra tàpé géé goorà, âna càra caa wéaari é pâ auinabéaa kàra tée, â gona wà Pwiduée, âna o cáé caa wéaari é pâ auinabéaa kêe tàra?

⁴ Akaé! Ba wiàna rà pwâ wà tèpa âboro, â wà Pwiduée, âna wàé Pwiduée na é *tàrù, â é nye wakè na âjupâra. Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Na gà tùra, co Pwiduée,
â gà tàrù ma âjupâra.
Tèpa âboro diri,
âna rà côoina popai'gà.
Â gà nye ciburà piétò,
jii tàpé na rà pitòtigà.*

Psaume 51.6

⁵ Napwa naa goo pâ tûâ kâjè na èpà, âna rà paari pâ, nye ticè èpà goo Pwiduée. Â géé goo kaa pwiri, â rà ina pàra tàpé* pâ: «Càcaa wâdé wiàna é pwa wârimuru tâjè wà Pwiduée, [ba pâ tûâ kâjè na èpà, âna paari pai wâdé kêe]!» ⁶ Akaé! Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri càcaa tàrù é pai pwa kà Pwiduée,

3:4 Psaume 51.6 * **3:5** Rà ina pàra tàpé—Grec: Go tùra pwacèwii tèpa âboro.

â pwiri o wà nau târa cè pai tèi kêe tèpa âboro ni gòropuu?

⁷ [Â wâgà, pwiri gà pwacèwii tàpéebà, â gà gére niimiri pâ] ‘È pâ tûâ kôo na èpà, âna paari pâ, piwéna jijjè è pwina é pwa wà Pwiduée. Â jè côoinari pai muugère kêe goo. Êkaa na càcaa tàrù na é pwa wârimuru tôo goo wà Pwiduée.’

⁸ [Bwa. Gà cibwaa ina pwiri. Ba nye ipaiwà] na jè ina pâ: «Wâdé na jè pwa na èpà, ba na o tèepaa è pwina wâdé!» (Â pwa pàra tèpa pwâ na rà ina pâ, go ina pwiri. Â wà tàpéebà, âna pâri ma pwa wârimuru târa.)

Ticè âboro na é tàrù na ara Pwiduée

⁹ Jè ina pâ wà nau naa goobà, wàibà tèpa Juif? Gona bà piwéna jii wà pàra tàpé na ara Pwiduée? Bwa! Càcaa wàrapwiri! Ba go jèe nye ina pâ: Êdiri pâ âboro, âna rà jèe cau piênawéna kâra è [auniimiri kâra na] èpà—wà tèpa Juif ma wà mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. ¹⁰ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Nye ticè pwi jè âboro
cèna é tàrù na ara Pwiduée.
Nye ticè ji pwina caapwi wàé!*

¹¹ *Nye ticè jè âboro
cèna é wâro naa âjupâra.
Nye ticè pwina é mudà Pwiduée!*

¹² *Rà nye cau naa càùrà
naa goo Pwiduée.
Rà cau tèpa âboro na rà èpà.*

*Nye ticè na pwa na wâdé.
Nye ticè ji pwina caapwi wàé!*

Psaume 14.1–3

*13 Na rà tùra, âna pimo;
piârailu ûmemeerà.
Ba rà pigòé ma tubé.*

Psaume 5.10

*Popai kàra, âna pwacèwii aru.
Rà utijè pwacèwii dòèa.*

Psaume 140.4

*14 Maina tojii na pwârà.
Jè maagé goo pwâratùra kàra.*

Psaume 10.7

15 Rà nye itàa co, nau ipòtàmwara.

16 Wâna rà pâ wé, na rà tòdidiri.

Rà câmi é aré ma tojii.

17 Càra caa tâmogòori

é naigé mara pinaanapô.

Ésaïe 59.7–8

18 Ba càra caa papwicîri Pwiduée.

Psaume 36.2

*19 Napwa naa goro é *Naèà, ma é pâ popai na wâna, âna mara tatée wà tàpé na é naa ba kàra é Naèà [wà tèpa Juif]. É paari diri pâ tûâ kà tèpa âboro na càcaa *târù na ara Pwiduée, â na ée mwa pitèirà goo. Â nye ticè jè âboro naa gòropuu diri cèna pâri ma é ipwamurué. 20 Ba nye ticè jè âboro cèna é ina pâ é pwi âboro na é târù na ara Pwiduée goro cè pai pitère dâra kèe é Naèà. Ba é wakè kâra é Naèà, âna,*

3:13 Psaume 5.10, 140.4 **3:14** Psaume 10.7 **3:15** Ésaïe 59.7–8

3:18 Psaume 36.2 **3:20** Psaume 143.2; Roma 7.7; Galatia 2.16

na rà tâmogòori tèpa âboro pâ, rà tèpa âboro na rà èpà.

pai nama jè tàrù na ara pwiduée goro cèikî kâjè

(Naporomee 3.21–5.21)

²¹ Nabàni, âna é jèe paari wà Pwiduée é pai pwa goo, ma jè o tèpa âboro na jè tàrù na araé. Â, na é nye pwa, âna nye ticè Naèà. Ba é Naèà kà *Moosé ma é pâ popai kà tèpa *péroféta, âna rà nye po *paâjupâra co é pwina é pwa wà Pwiduée. ²² Ba wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tàrù na araé, wiâra é cèikî kâjè. Â é pwa tà diri tèpa âboro na rà cèikî naa goo Kériso, â nye ticè ipwaké goo.

²³ Ba jè cau pwa na èpà diri, â jè wâiti jii é pwényuâa ma muugère kà Pwiduée. ²⁴ Â wà Pwiduée, géé goro é *pimeaari imudi kêe, âna é naa tâjè é âraimeai na wàrapwiri—[é pinaanapô, na é tòpò naa nabibiu kâjè ma wàé. Â é nama pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà] ba na jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. Ê pwiibà, âna âraimeai kêe tâjè, na é naigé mee wà Kériso Iésu, na é tipijè jii é pâ na èpà.

²⁵⁻²⁶ Wà Pwiduée, âna é naa wà Kériso, ba na é pwi *ârapwaailò ba kâjè. Géé goo é domii kêe, â wà Pwiduée, âna é pwanauri é pâ èpà kâjè tèpa cèikî naa gooé. Â wàépwiri na é paari pâ, tàrù é pai pwa kêe. Ba béaa, âna é pidàpwicâarié naa goojà, â câé caa pwa wârimuru tâjè goro èpà kâjè. Â nabà, âna é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé, na jè cèikî naa goo Iésu.

É paâjupâra Naèà é cèikî kâjè

²⁷ Géewê, âna o ticè majoroé ma jè pi-ina kâjè. Â piticèmuru naa goro é pai pitère dàra é Naèà. Ba é pwina é âjimuru, âna cèikî. ²⁸ Ba go ina tàwà pâ: Wà Pwiduée, âna [é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé, wiâra cèikî kâjè. Â càcaa géé goo é pai pacoo kâjè é Naèà.

²⁹ Wànau, gà niimiri pâ, wà Pwiduée, âna é nye Pwiduée kà tèpa Juif co? Â gona câé caa Pwiduée kà pàra tàpé mwara? Akaé, ba é Pwiduée kâra gòropuu diri†! ³⁰ Ba é nye caapwi co wà Pwiduée. Ba wàé na ée mwa nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé wà tèpa Juif, wiâra cèikî kâra. Â wàé mwara na ée mwa nama rà tàrù na araé pàra Ba, wiâra cèikî kâra.

³¹ Êco na jè cibwaa niimiri pâ, piticèmuru naa goo é Naèà, wàrapwiri goro é cèikî kâjè. Bwa! Càcaa wàrapwiri! Ba é cèikî kâjè, âna é paâjupâra é Naèà.

4

É pwi a cèikî wà Abéraama

¹ Jè o ina pâ wànau naa goo wà *Abéraama, pwi jojoorojè*? Dà cè câmaé géé goro é wakè na é pwa? ² [Nye ticè.] Càcaa géé goo é pwina é pwa, na é jèe

3:29 Roma 10.12 † **3:29** Gòropuu diri—Grec: Pàra tèpa Ba (les païens). **3:30** Deutéronome 6.4; Galatia 3.20 **3:31** Mataio 5.17

* **4:1** Abéraama, pwi jojoorojè—Grec: Abéraama, pwi jojoorojè wiâra é naiiri âboro. Wà Abéraama, âna é pwi jojooro tèpa Juif. Êco na é pâ nau pwi jojooro mwara, diri tàpé na rà cèikî naa goo Pwiduée. (Còo du nee tii 11 ma 12.)

pwi âboro na é *târù na ara Pwiduée. Â càcaa pâri ma é pi-ina kêe. ³ Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Wà Abéraama, âna é cèikî naa goo Pwiduée, â géee goro é cèikî kêe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é târù na araé.* *Genèse 15.6*

⁴ Napwa naa goo wà pwi jè âboro na é pwi a wakè, âna é mwani na é tòpi, âna wâriê goro wakè kêe, â càcaa po mwani naa wàrapwiri. ⁵⁻⁶ Êco na càcaa ipaiwà naa goo wà pwi âboro na nùmee na é wâdé na ara Pwiduée, ba ticè wakè na pâri ma é pwa. Â wâdé co é cèikî kêe naa goo Pwiduée. Géee goo é cèikî kêe, âna wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàru ma wàé, â] é nama é pwi âboro na é târù na araé.

Wà ukai *Davita, âna é nyabiri é ipwàdéee kà pwi âboro na wàrapwiri, na é ina pâ:

*7-8 Rà nye ipwàdéee kaa
wà tàpé na nuwarà.
É pa jii à tojii
wà Pwiduée Caa.
Rà puràra wàilà,
ba pwanauri awé
diri pâ èpà.
Câé mwa caa côo
é pwina rà pwa!*

Psaume 32.1–2

Càcaa kamaí na nama jè wâdé

⁹ Ê ipwàdéee [na é ina wà Davita] âna gona nye kà tèpa *Juif co? Bwa. Nye kâra diri é pâ Ba. Ba ia go jèe nye mara ina pâ: *Wà Abéraama, âna é cèikî naa*

goo Pwiduée, â gée goro ê cèikî kêe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é tàrù na araé. Genèse 15.6

¹⁰ Ba wiidà na wà Pwiduée, âna é nama tàrù wà Abéraama na araé? Pwiri gée na càuru ê *kamaî kêe? Bwa, càcaa gée na càué, â nye béaa. ¹¹ Ba wà Pwiduée, âna é nye nama é tàrù na araé, na bwaa càcaa pwa kamaî tée, gée goro ê cèikî kêe naa goo Pwiduée. Â gée na càué, â é tòpi ê câmu wà Abéraama goro ê kamaî kêe, na paari pâ, ée mwa bàra tàrù na ara Pwiduée gée goro ê cèikî kêe.

Â, na wàrapwiri, â wà Abéraama, âna é jèe pâ nau caa kà diri tèpa cèikî naa goo Pwiduée na càcaa pwa kamaî tàra. Â wà diri tàpéebà, âna wà Pwiduée, âna é nye nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé. ¹² Wà Abéraama, âna é nye pwi caa kà tàpé na pwa kamaî tàra, [âna wà tèpa Juif] wiàna rà pâra na cèikî, wiàra naigé na ia é pwa. Ba wàé, âna é cèikî naa goo Pwiduée, béaa kêa ê pai pwa kamaî tée.

Auinabéaa kà Pwiduée tà tèpa cèikî

¹³ Wà Pwiduée, âna é ina tà Abéraama ma wà tèpa gòobèrèe, pâ, ée mwa naa tàra ê gòropuu diri. Càcaa gée goro na é pitère dàra ê *Naèà wà Abéraama. É wàrapwiri tée wà Pwiduée, ba é jèe nama é pwi âboro na é tàrù goro cèikî kêe. ¹⁴ Ba wiàna pwi aupwényunyuarî bèepwiri, âna kà tàpé na rà pitère dàra ê Naèà kà *Moosé, â pwiri piticémuru naa goo ê cèikî bau i pwi ia é ina wà Pwiduée.

¹⁵ Bwa! É Naèà, âna é pame co é wârimuru [tà tàpé na pwa na rà wârori é Naèà. Ba pwacoé na rà pâra

4:11 Genèse 17.10–11 **4:13** Genèse 17.4–6, 22.17–18; Galatia 3.29 **4:14** Galatia 3.18 **4:15** Roma 3.20, 5.13

wiâra diri]. Â wiâna nye ticè naèà, â pwiri [nye ticè napârajè na jè wârori. Â] nye ticè pai pitanami kâjè.

¹⁶ Ê aupwényunyuâari [na é ina wà Pwiduée] âna me géé goro é *pimeaari imudi kêe, â géé goro mwara é cèikî kà Abéraama. Â rà pâra na tâa na tèpa gòobèrèè. Â càcaa kà tàpé co na rà pâra wiâra é naèà; â kà pâra tàpé mwara na rà cèikî naa goo Pwiduée, pwacèwii Abéraama, pwi caa kâjè diri.

¹⁷ Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Go pwa ma gà pwi caa kêra é pâ Ba na wâru.* *Genèse 17.5* Êkaa na é pwi caa kâjè wà Abéraama, ba é cèikî naa goo wà Pwiduée. [Ba é tâmogòori pâ wà Pwiduée, âna pâri ma é pacoo é auinabéaa kêe.] Ba wà Pwiduée, âna wàé na é pawâro còwâ tèpa bà. Â wàé mwara na é tòpò é pwina bwaa âmuê, na câjè caa pâji pâmari naani gòropuu.

¹⁸⁻¹⁹ Üu, é nye wâari wà Abéraama naa goro i pwi ia é ina tée wà Pwiduée, â é pidâpwicâariê goro tapacîri. Ba é cèikî naa goo Pwiduée na ia é ina tée pâ: *O dau wâru awé tèpa gòobàragà.* *Genèse*

15.5 Â êkaa pwiri, na é pâ nau *pwi caa kêra é pâ Ba na wâru.* *Genèse 17.5*

Ê cèikî kà Abéraama, âna é cimwü. Êco na jè muru na pwacoé, ba jèe po 100 naja kà Abéraama, â é jèe pâmwünyabweri na é bà. Â wà Sara, tô wâdèe, âna jèe càcaa pâri ma é ipièrù. ²⁰ Êco na câé caa pidumapiê, â é nye cèikî naa goro é auinabéaa kà Pwiduée. Â é cèikî kêe, âna é pagòoé, â é nye ipwamaina Pwiduée. ²¹ Ba é tâmogòori pâ, wà

Pwiduée, âna dau pwa pàtamee, ma é pacoo i pwi ia é mara ina tée. ²² Â wàé kaa pwiri, na wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é tàrù Abéraama na arae. *Genèse 15.6*

Popai ba kâjè mwara

²³ Ê pâ popai bèepwiri, âna càcaa kà wà Abéraama co, ²⁴⁻²⁵ â popai ba kâjè mwara. Ba é jèpa còo é cèikí kâjè wà Pwiduée, â ée mwa tòpijè. Wàé na é naa Iésu, Pwi Ukai kâjè, ba na é pwa wârimuru goro é pâ èpà kâjè, [tiagoro é pai bà kêe]. Â wà Pwiduée, âna é pawâroé còwâ géee na aubà, ba na [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na arae.

5

Pinaanapô naa nabibiu kâjè ma Pwiduée

¹ Wà Pwiduée, âna é nama jè tèpa âboro na jè *tàrù géee goro é cèikí kâjè. Â nabàni, âna jè tâa na é pinaanapô ma wà Pwiduée na é naigé mee wà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. ² Géee goro é cèikí kâjè naa gooé, â jèe pâri ma jè pàdari Pwiduée, ba é naigé kâjè wà Iésu. Â jè jèe tòpi é *pimeaari imudi kêe, â jè wârori nabà. Â jè jèe ipwàdéee, ba jè cimwü naa na é cèikí kâjè, pâ, jè o tòpi é càmajè—pai tâa kâjè na é pai maina ma muugèrè kà Pwiduée*.

³ Jèpwi mwara, âna jè ipwàdéee na pâ aré kâjè, ba jè tâmogòori pâ, é aré, âna é nama jè pidàpwicâarijè.

4:22 Genèse 15.6 **4:24-25** Ésaïe 53.4-5 * **5:2** Grec: Ba géee gooé na tàpìri tâjè é pimeaari imudi bèepwiri, â jè cimwü naa na, â jè ipwàdéee, naa na auwâari, goro é pai maina ma muugèrè kà Pwiduée. **5:3** Jacques 1.2-3; 1 Pétèru 1.5-7

⁴ Â, na jè pidàpwicâarijè, â jè cimwü naa na pâ tacai. Â, na jè cimwü, â o pimaina too ê cèikî kâjè, na jè tapacîri [ê auinabéaa kà Pwiduée].

⁵ Â é cimwü ê cèikî kâjè naa gooé, ba o câé mwa caa panuâjè wà Pwiduée. Ba jèè dipitiri pwâranümajè ê pimeaari kêe na dau maina awé, na é pinaigé mee é Nyuââê Pwicîri, na jèè naa tâjè.

É bà ba kâjè na jè bwaa èpà

⁶ Ba, na bwaa nye càcaa pâri [ma jè ipa-udòjè] â wà Kériso, âna é jèè bà ba kâjè, wàijè tèpa âboro na jè èpà, na pwi pàara, na é jèè nye dàbacoò wà Pwiduée.

⁷ [Â jè pinünüma cai naa goo ni]: Po dau pwacoo ma jè bà ba kà pwi âboro na *târù ê wâro kêe. Â matâra pâ, pwa nii ma gòò kâjè ma jè bà ba kà pwi âboro na é dau meaari pàra tàpé†. ⁸ Êco na wà Kériso, âna é bà ba kâjè na jè bwaa tèpa âboro èpà. Wàé kaa pwiri, na wà Pwiduée, âna é paari é pimeaari kêe ba kâjè.

⁹ Â nabàni, âna é jèè nama jè târù na araé goro ê pai pwa *ârapwaaìlò kêe—[ê pai bà kà Kériso]. Â wiàna é pwa ê muru na maina na wàrapwiri, â wà Kériso, âna ée mwa pa-udòjè jii ê wârimuru [na Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduée].

¹⁰ Ba, na pàara na jè bwaa tèpa cicara wà Pwiduée, â é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé goro pai bà kà Pwina naîê. Â wiàna é wàrapwiri tà tèpa cicaraé, â ée mwa upajè goro pai wâro [côwâ] kà Pwina naîê, nabàni na jè jèè tèpa

† **5:7** Na é dau meaari pàra tàpé—Grec: Na é wâdé. **5:8** Ioane 3.16; 1 Ioane 4.10 **5:9** Roma 1.18, 2.5

bée. ¹¹ Â jè ipwàdée ma ipwamainaê, géé goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, na é jèè tòpò è pinaanapò bèepwiri.

Adamu ma Iésu Kériso

¹² [Wàéni è pwina tèepaa]: È Èpà†, âna jèè tèepaa me naa gòropuu, è majoroé pwi caapwi âboro, wà *Adamu. Â è Èpà, âna é pwa ma jè bà, wàijè diri tèpa âboro. Ba jè cau pwa na èpà, â jè o cau bà.

¹³ Ba jèè wâni gòropuu è Èpà, béaa kêra è pai naa è Naèà kà Pwiduée tà *Moosé. (Èco na, na bwaa ticè naèà, â câjè caa naa nūmajè naa goro è pâ èpà na jè pwa.) ¹⁴ Êkaa na, tapoo na pàara kà Adamu, tèepaa naa goo wà Moosé, â pwa nii kêra è pwâra bà naa goro tèpa âboro. [Ba rà cau bà.] Ipaiwà wiàna càra caa pwa è pwi èpà na ia é pwa wà Adamu. (Ba wàé, âna é pwa è pwina é papwicîri jiié wà Pwiduée.)

Napwa naa goo wà Adamu, âna è pwi ânuuru Pwina ée mwa tèepaa. ¹⁵⁻¹⁶ Êco na càru caa ipaiwà. Ba è èpà na é pwa wà pwi caapwi âboro, wà Adamu, âna po dau pi-itè jii è âraimeai na é naa naa goro piticèmururu naa goo§ wà Pwiduée na é naigé mee pwi caapwi âboro, Iésu Kériso. Géé goo è èpà kà Adamu, âna rà cau bà diri è pâ âboro. Â géé goro è pwina é pwa wà Kériso, âna rà cau tòpi è pâ aupwényunyuaari na é naa wà Pwiduée naa na pimeari imudi kêe.

5:12 Genèse 3.6; Roma 6.23 † **5:12** È Èpà—Le péché, le mal. È câbawâdè na tâa na pwâranūma diri tèpa âboro, âna cètùujè, ba na jè pwa è pâ na jèpapara muru na èpà. **5:13** Roma 4.15 § **5:15-16** Naa, naa goro piticèmururu naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa imudi.

Ba é èpà kà Adamu, âna é pame ê pitèimuru ma wârimuru. Â ê âraimeai na é nye naa naa goro piticèmuru naa goo wà Pwiduée, âna é pame pai tipijè, wàijè pâ âboro na jè wâru. Â ipaiwà, wiàna dau wâru pâ èpà kâjè. Ba dau pwa pàtàmara é pimeaari imudi kà Pwiduée jii i èpà kà Adamu.

¹⁷ Ba géé goro ê èpà kà pwi caapwi âboro, wà Adamu, â é pwâra bà, âna é piétò jii diri pâ âboro. Êco na wà Pwiduée, âna é naa tâjè naa goro piticèmuru naa goo ê aupwényunyuâari kêe na é naigé mee pwi caapwi âboro, wà Iésu Kériso. Â é nama [pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà, ba na] jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. Â é nama jè piétò naa na *âji wâro.

¹⁸ [Go ina mwara pâ]: Géé goro ê tûâ na èpà kà pwi caapwi âboro, â êdiri pâ âboro, âna cau tèirà ma pwa wârimuru tàra. Â géé goro ê tûâ na wâdé kà pwi caapwi âboro, â wà Pwiduée, âna é tipi diri tèpa âboro, ma rà wâro. Â é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé.

¹⁹ Ba wà pwi âboro na é caapwi, wà Adamu, âna câé caa pitêre dà Pwiduée. Â géé goo kaa pwiri, âna êdiri pâ âboro, âna rà jèè pâ nau tèpa pwa na èpà. Â wà pwi âboro na é caapwi, wà Iésu Kériso, âna é nye pitêre dà Pwiduée. Â géé goo pwiri, na wà Pwiduée, âna [éé mwa tòpò pinaanapô naa nabibiu kêra diri pâ âboro ma wâé, â] é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé.

É piétò ê pimeaari kà Pwiduée

20 Ûna é tèepaa me ê Naèà, â rà pâ nau dau pimaina too ê èpà. Êco na é aupwényunyuarî kâ Pwîduée, âna o nye dau pimaina too awé.

21 [Â go tubanabwé naawé ê auniimiri bèeni]: Na pàara béaa, âna é piétò ê Èpà. Ba é pame ê pwâra bà [naa goo diri pâ âboro gòropuu]. Â nabàni, âna piétò ê pimeaari imudi kâ Pwîduée. Ba é pame tâjè ê pinaanapô ma tàrù na é naigé mee Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. Â é naa tâjè ê *wâro dâra gòiri jaa Pwîduée.

pai wâro kâjè na bwaa âmué

6

(Naporomee 6–9)

Na upwaajà è jè bà è jè wâro còwâ ma Kériso

1 O dà cèna jè ina? Gona jè o bwaa ciburà pwa na èpà, ba na wà Pwîduée, âna ée mwa paari tâjè ê *pimeaari imudi kèe na maina awé? 2 Bwa. Jè cibwaa pwa na wàrapwiri! Ba jèe nye ticè pàtàmara pwâra bà naa goojà. Â gorodà na jè bwaa nye tà ciburà pwa na èpà?

3-4 Ba guwà tâmogòori bwàti pâ, géee goo è pai *upwaajà naa najawé, è jè caapwi ma wà Kériso Iésu. Pai ina wèe pâ, na ia upwaajà, è pwacèwii na jè bà, [è pwànirijè ma wàè]. Êco na wà Pwîduée Caa na é maina ma muugère ma pwa pàtàmee, âna é pawâro wà Kériso géee na aubà, ba na o wàijè mwara, âna jè o wârori è wâro na bwaa âmué.

Wâro kâjè ba kâ Pwîduée

⁵ Ba jè jè caapwi ma wàé, géé goro ê pai bà kâjè. Â jè o caapwi ma wàé naa na pai o wâro cowa kâjè géé na aubà. ⁶ Wâdé na guwà tâmogòori bwàti ni, pâ: Ê wâro kâjè béaa, âna é jèè bà naa goro *satauro ma wà Kériso. Â jèè tubatiàu ê pàtàmara Èpà na tâa na pwâranümajè. Â jèè câjè caa tèpa *ênawéna kîri kâra Èpà*. ⁷ Ba wà pwina é bà, âna jèè dàgòtùé jii é pàtàmara ê Èpà.

⁸ Â wiàna jè bà ma wà Kériso, â jè cèikî mwara pâ, jè o wâro cowa ma wàé. ⁹ Ba jè tâmogòori pâ, na tòotù na é wâro cowa géé na aubà wà Kériso, â o jèè câé mwa caa bà cowa. Ba ê Maagé Bà, âna jèè ticè nii kêe naa gooé. ¹⁰ Ba ûna é bà wà Kériso, â é jèè dàgòtù é pàtàmara ê Èpà dâra gòiri awé. Â nabàni, âna é wârori é wâro kêe ba kà Pwiduée.

¹¹ Â wâguwà mwara, âna wâdé na guwà tâmogòori pâ, pwacèwii na guwà jèè bà, â jèè ticè pàtàmara Èpà naa goowà. Â guwà wâro, ba guwà caapwi ma Kériso Iésu. Â é wâro kâwà, âna guwà wârori ba kà Pwiduée.

¹² Â wâdé na guwà wâro pwacèwii na ticè pàtàmara ê Èpà naa na naiiwà na ée mwa bà na cè jè tòotù. Êkaa na guwà cibwaa pitère dâra é aunünüma na èpà kâra naiiwà. ¹³ Guwà cibwaa naa cè ére géé goro naiiwà, ma é piênawéna kâra Èpà, wâra pâ neemuru wakè târa pwa na èpà. Bwa. Guwà ipanuâwà tà Pwiduée, ba na guwà tèpa ênawéna kêe. Ba guwà pwacèwii tèpa âboro na wâro

6:6 Galatia 5.24 * **6:6** Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12.

6:11 2 Korénito 5.15; Galatia 2.19 **6:12** Genèse 4.7 **6:13** Roma 12.1

côwâ géé na aubà. ¹⁴ Ba jèe càcaa ê *Naèà na é pitûâ kàwà, â jèe nye ê pimeaari imudi kà Pwiduée. Â êkaa pwiri, na guwà cibwaa pwa ma é pitûâ kàwà ê Èpà.

Jè tèpa ênawéna kà Pwiduée

¹⁵ Guwà cibwaa ina pâ: «Wâdé na jè pwa na èpà, ba ê pimeaari imudi kà Pwiduée, na é pitûâ kâjè, â càcaa ê Naèà.» ¹⁶ Bwa! Gona câguwà caa tâmogòori pâ, wiàna guwà pipanuâwà tà pwi jè âboro, ba na guwà tèpa ênawéna kîri kêe, â guwà pitêre dèe. Wâpà wiàna guwà tèpa ênawéna kâra èpà, é, wâpà wiàna guwà tèpa ênawéna kà Pwiduée. Wiàna guwà pitêre dâra ê èpà, â guwà o bà. Â wiàna guwà pitêre dà wà Pwiduée, [â é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàé] â é nama guwà tèpa âboro na guwà *târù na araé.

¹⁷ Jè capai pwaolé tà Pwiduée kâjè. Ba béaa, âna guwà tèpa ênawéna kâra èpà. Â nabàni, âna guwà pitêre dâra ê pâ popai na guwà tòpi, géé na diri pwâranümawà. ¹⁸ Â nabàni, âna jèe tipiwà jii ê Èpà. Â guwà tèpa ênawéna kà [Pwiduée, ba na guwà pwa] ê pwina *târù ma wâdé.

¹⁹ Go tâmogòori pâ, po dau pwacoé tàwà, ma guwà tâmogòori bwàti†. Â go napéaati, na go pwa ucina goro é wâro kâjè na diri pâ tòotù. Béaa, âna pwacèwii na guwà tèpa ênawéna kîri kâra Èpà. Â guwà panuâ bamwara ê naiiwà, ba na guwà wârori é wâro na èpà ma miiri. Â nabàni, âna guwà

6:14 1 Ioane 3.6 **6:16** Ioane 8.34; 2 Pétéru 2.19 † **6:19** 1re phrase—Grec: Géé goo ê pai ticè nii kàwà.

tèpa ênawéna kîri [kà Pwiduée]. Â wâdé na guwà panuâ bamwara ê naiiwà, ba na guwà piênawéna tà [Pwiduée, â guwà pwa] ê pwina wâdé. Êkaa na, guwà piaabòriwà, ba na o wâdé tà Pwiduée wâguwà.

²⁰ Na pàara na guwà pwa âboro kîri kâra Èpà, â câguwà caa pitacoo goowà, ma guwà pâra wiâra ê autûâri kà Pwiduée. ²¹ Â dà ê pwâra wakè kàwà? Guwà kamu, na guwà niimiri nabàni! Ba ê pâ muru bèepwiri, âna pame ê pwâra bà.

²² Nabàni, âna tipiwà jii ê Èpà, â guwà jèe pâ nau pwa âboro kîri kà Pwiduée. Â ê pwâra wakè kàwà, âna, na guwà piaabòriwà, ba na wâdé tà Pwiduée wâguwà. Â gée goo pwiri, â tâa tàwà ê wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. ²³ Ba ê wâri wâra ê èpà, âna ê pwâra bà. Â wà Pwiduée, âna é nye po naa tâjè wârapwiri ê *wâro dâra gòiri, na é naigé mee Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè.

7

Tipijè jii ê Naèa

¹ Tèpa béeò naa na nee Kériso, go niimiri pâ guwà tàpo tâmogòori pai pwa goro ê pâ naèa. Ê *Naèa, âna é pitûâ kâjè tèpa âboro, na pàara na jè bwaa wâro. ² Pwacèwii wà tô ilàri na é jèe piéa, âna piié naa goo pwi éaé goo ê Naèa na pàara co na é bwaa wâro na wà pwiibà. Â wiàna é bà wà pwi éaé, â jèe pâri, ma é pwa còwâ ê câbawâdé kêe*.

6:23 Roma 5.12,15 * **7:2** Jèe pâri, ma é pwa còwâ ê câbawâdé kêe—Grec: Jèe tipié jii ê naèa na é piié naa goo pwi éaé.

³ Â wiàna é tâa wà tôoni ma wà pwi jè âboro, na pàara na é bwaa wâro na wà pwi éaé, â jè ina pâ é toomura (é cîaa jiié), [ba câé caa pitère dâra é Naèà]. Êco na, wiàna é tâa ma wà pwi jè paao, gée na càuru pai bà kà pwi éaé, â jèe câé caa toomura, ba câé caa êgòjai é Naèà.

⁴ Ico tèpa béeò, jèe ipaiwà naa goojè, tèpa cèikî. Ba é Naèà, âna jèe câé caa piijè còwâ†. Â jè tèpa âboro kà pwi jèpwi, wà Kériso, na é bà ba kâjè‡, â é wâro còwâ gée na aubà. Â gée goo pwiri, âna wâdé na é wâro kâjè, âna naa cè pwâra wakè na wâdé ba kà Pwiduée.

⁵ Ba béaa, âna jè wâro wiâra é pâ câbawâdé kâjè. Â é Naèà, âna é pwa ma pimaina too é auniimiri na èpà na naiijè. Â gée goro pwiri, âna jè o bà. ⁶ Êco na nabà, âna wà Pwiduée, âna é tipijè jii é Naèà, na pwa wârimuru tâjè§. Â jè piênawéna kà Pwiduée goro pai pwa na bwaa âmuê. Ba jè pitère dâra é Nyuâaê Pwicîri, â càcaa é Naèà kà *Moosé.

Jè cicara èpà na wâgoojè

⁷ Gona jè ina pâ, é naèà âna é èpà? Bwa! Ba nye gée goro co é naèà, na go còoina é pwina èpà. Ba wiàna ticè naèà, â càcaa pâri, ma go tâmogòori pâ, é auniimiri kôo, âna èpà*. ⁸ [Go o tûra goo é

7:4 Roma 6.2,11 † **7:4** Ba é Naèà, âna câé caa piijè còwâ—Grec: Jè bà naa goro é Naèà. ‡ **7:4** Na é bà ba kâjè—é, Ba é jèe caajurijè naa na é naiié, âna é wâra pwapwicîri. **7:6** Roma 8.2, 6.4 § **7:6** Na pwa wârimuru tâjè—Grec: Ba jè bà naa goo i pwi ia tâjûrùjè. **7:7** Exode 20.17; Deutéronome 5.21 * **7:7** Dernière phrase—Grec: Wiàna ticè naèà na ina pâ: «Gà cibwaa iari muru», â pwiri o cago caa tâmogòori iari muru.

Èpà, pwacèwii na é pwi jè âborol: Ê Èpà†, âna é mudàra naa good è pai pwa wèe goro è Naèà, ba na é pawâro diri ê pâ na jèpapara auniimirimuru na èpà na wâgood. Â é tòpò naa na pwâranümoo pâ câbawâdé na èpà. Ba wiàna ticè Naèà, â pwacèwii na nye ticè pàtàmara ê Èpà.

⁹ Béaa, âna câgo caa tâmogòori ê pâ naèà, na rà papwicîri jiio na go pwa ê pàra muru. Â go nye wâro. Êco na, ûna go tâmogòori pâ pwa ê autûâri, â é nye wâro good kaa, ê Èpà, â é pitûâ kâra pwâranümoo‡. ¹⁰ [Â pitèio ma go pwa wârimuru tiagoro pwâra bà.] Guwà côo pâ, é naa ê autûâri [kêe wà Pwiduée] ba na go wâro goo. Êco na ê autûâri, âna é pwa ma go bà. ¹¹ Ba ê Èpà, âna é pa ê autûâri, ba na é pa-imwüro, â é nama go bà.

¹² Napwa naa goo ê Naèà, âna muru na pwicîri, ba é me gée goo Pwiduée. Â ê jèpa autûâri, na tâa na ê Naèà, âna muru na pwicîri, ma *târù, â wâdé ba kâjè. ¹³ Gona ê muru na wâdé, âna é pwa ma go bà? Bwa, càcaa wàrapwiri. Ba nye ê Èpà, na é pa ê pwina wâdé, ba na é pwa ma go bà. Â, na é pwa pwiri, â é paari pâ, é po dau èpà. [Napwa naa goo ê autûâri, âna é papwicîri jiijè na jè pwa na èpà.] Â ê Èpà, âna é pa ê autûâri, ma jè dau pwa na èpà jii béaa§!

† **7:8** Ê Èpà—Péché. Côo note goo Roma 5.12. ‡ **7:9** Grec: Béaa, na ticè naèà, âna go wâro; êco na, na é tèepaa me ê aupitûâri, â é nye wâro {good} kaa ê Èpà, â go jèe bà. **7:11** Genèse 3.13 **7:12** 1 Timotéo 1.8 § **7:13** Dernière phrase—Grec: Goo ê aupitûâri, âna ê Èpà âna é pipaarié, pâ po dau èpà awé.

Ipa na dau gò

¹⁴ Jè nye tàmogòori bwàti pà, é naèà àna é me gée goo Pwiduée. Êco na wâgo, àna go pwi âboro na ticè nii kôo. Â go pà nau pwi *ênawéna kîri kâra é Èpà. ¹⁵⁻¹⁶ Â câgo caa tàmogòori awé cè pwina go pwa. Ba câgo caa pwa é pwina nümoo goo, â go pwa é pwina tàutôo goo. Â êpwiri na go mwa tàmogòori pà, é naèà, àna muru na wâdé. ¹⁷ Ba càcaa wâgo na pwa pwiibà, â é Èpà, na é wâna pwâranümoo. ¹⁸ Go tàmogòori bwàti pà, càcaa tâa good é wâdé, gée goro na go pwi âboro na ticè nii kôo. Â wiàna nümoo na go pwa é pwina wâdé, â pwacoé.

¹⁹⁻²⁰ Ûu, câgo caa pwa é pwina wâdé, na nümoo goo. Â go pwa pwina èpà, na càcaa nümoo goo. Â wiàna wârapwiri, â [pwacèwii na] càcaa wâgo, na go pwa pwiri, â é Èpà, na wâna pwâranümoo.

O wàilàpà na upao?

²¹ Êkaa na go tàmogòori pà, pwa pé ‘naèà’ [na wâgood] àna, na nümoo na go pwa na wâdé, â càcaa pàri. Â go nye ciburà pwa co é pwina èpà. ²² Guwà côo pà wâna âji pwâranümoo, àna wâdé tôo é naèà kà Pwiduée. ²³ Êco na pwa é jè ‘naèà’ na é wâna naiio—naèà kâra Èpà. Â ru nye ipaa ma é naèà kà Pwiduée. Â é pwi naèà bèepwiri na é wâgood, àna pwacèwii na é popao, ma tòpò-o naa na karapuu. ²⁴ Au, wârìco! O wàilàpà na upao jii, é pwâranümoo na èpà*, na é popao dâra é pwâra bà? ²⁵ Wàco

7:15-16 Galatia 5.17 **7:23** Galatia 5.17; 1 Pétèru 2.11 * **7:24** Pwâranümoo na èpà—Grec: Naiiri âboro. **7:25** 1 Korénito 15.57

Pwiduée, na é naigé mee wà Pwi Ukai Iésu Kériso†!
Wâdé na jè picagòtùé!

[Wàéni ê ère pwina go ina]: Nümoò na go pitêre dâra, ê naèà kà Pwiduée, êco na ticè nii kôo, â go nye pitêre dâra, ê naèà kâra Èpà.

8

É tipijè jii èpà ê Nyuââê Pwicîri

¹ Wà tàpé na rà tâa goo Kériso Iésu, âna nye ticè pitèimuru ma wârimuru kâra*. ² Ba, na go wâgoo wà Kériso Iésu, â ê Nyuââê Pwicîri, âna é naa tóo ê wâro naa wâjaaé. Â é pâ nau pwi naèà kôo na bwaa âmuê. Â é tipio jii ê pwi naèà na é popao naa na Èpà† ma ê pwâra bà†.

³ Napwa naa goo ê *Naèà kà Moosé, âna pwacoé ma é tipijè gée goro ê pai ora kâra pwâranümajè. [Ba ticè nii kée, ma pitòotéri ê pwâranümajè na èpà.] Êco na wà Pwiduée, âna é jèe tipijè. Ba é jèe panuâ me Pwina naiê, na é pa naiiri âboro pwacèwijiè—wàijè tèpa pwa na èpà—ba na é tipijè jii ê Èpà. Â é jèe tubatiâu ê pwi Èpà bèepwiri, na pitûa naa na naiiri âboro, ⁴ ba na jè wâro wiâra é naèà na é *târù. Ba câjè caa wâro wiâra é auniimiri kâra naiiri âboro. Â jè wâro wiâra ê Nyuââê Pwicîri.

† **7:25** ^{1^{re}} phrase—Grec: Êco na {jè} pwaolé tà Pwiduée goo Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. * **8:1** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Ba rà wâro wiâra ê Nyuââê Pwicîri, â càcaa wiâra ê pâ câbawâdé kâra na èpà. † **8:2** Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12. † **8:2** Grec: Ba ê naèà kâra Nyuââê {Pwicîri na é naa} wâro naa goo Iésu Kériso, âna é jèe tipio jii ê naèà kâra Èpà ma ê Pwâra bà. **8:4** Galatia 5.16,25

5-6 Ba wà tàpé na rà pâra wiâra auniimiri kâra naiiri âboro, âna rà nye pitêre dâra ê câbawâdé kâra. Â rà pâra dâra pwâra bà. Êco na wà tàpé na rà wâro wiâra ê Nyuââê Pwicîri, âna rà nye pitêre dâra ê câbawâdé kêe. Â, â tâa târa ê *âji wâro ma pinaanapô.

⁷ Wiàna jè pâra wiâra ê pâ câbawâdé kâra naiiri âboro, â o nye pwacoé ma jè pitêre dâra, ê naèà kà Pwiduée. Â jè pâ nau tèpa cicara Pwiduée, ma tèpa pièpàrié. ⁸ Êkaa na wà tàpé na rà pâra wiâra ê pâ câbawâdé-bà, âna pwacoé ma rà wâdé na ara Pwiduée.

Jè pâra wiâra Nyuââê Pwicîri

⁹ Êco na wâguwà, âna jèe câguwà caa pâra wiâra ê pâ câbawâdé kâwà bèepwiri. Ba guwà pitêre dâra ê Nyuââê Pwicîri kà Pwiduée, na é tâa goowà. Wà pwi âboro na câé caa tâa gooé ê Nyuââê Pwicîri kà Kériso, âna câé caa pwi âboro kà Kériso.

¹⁰ Êco na wâguwà, âna é wâgoowà wà Kériso. Â wiàna ée mwa bà é naiiwà majoroé ê Èpà, â âjupâra mwara pâ wà Pwiduée, âna é nama pwacèwii na câguwà mu caa pwa na èpà, ba na guwà tèpa âboro na guwà *târù na araé. Â é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiu kâwà ma wàé. Â é Nyuââê Pwicîri kêe, âna é nama guwà wâro[§]. ¹¹ Ü, ée mwa bà é naiiwà, êco na, wiàna é wâgoowà ê Nyuââê Pwicîri, â ée mwa

8:9 1 Korénito 3.16, 12.3 **8:10** Galatia 2.20 **§ 8:10** Grec: Â, wiàna é wâgoowà wà Kériso, â âjupâra pâ, é bà é naiiri âboro gée goo é Èpà; êco na é Nyuââê, âna {é naa} é wâro, gée goo é pai târù {kà Pwiduée}.

pawârowà wà Pwiduée, pwacèwii ê pai pawâro kêe wà Kériso Iésu, gée na aubà.

É nama jè tèpa naí Pwiduée

¹² Êkaa pwiri, co tèpa béeò naa na nee Kériso, âna pwacèwii na pwa kéredi kâjè. Ba napârajè [na jè wâro na ê Nyuâaê Pwicîri] na jè cibwaa wâro wiâra ê câbawâdé kâra naiiri âboro. ¹³ Ba wiâna guwà wâro wiâra ê pâ câbawâdé bèepwiri, â guwà o bà [dàra gòiri awé]. Êco na, wiâna guwà nama bà ê pâ câbawâdé bèepwiri, gée goo ê Nyuâaê Pwicîri, â o tâa tàwà ê âji wâro. ¹⁴ Ba wà tàpé na rà wâro wiâra ê câbawâdé kâra ê Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée, âna tèpa naí Pwiduée.

¹⁵ Â, na jè tòpi ê Nyuâaê Pwicîri, âna câe caa piijè ma nama wâgotâjè. Â é nama jè tèpa naí Pwiduée. Â é pitu tâjè ma jè tomara too tà Pwiduée, ma ina tée pâ: «Pwi Caa kôo!»

¹⁶ Â ê Nyuâaê Pwicîri, âna é *paâjupâra târa nyuâajè pâ, jè tèpa naí Pwiduée*. ¹⁷ Â wiâna jè tèpa naí Pwiduée, â jè o tòpi ê aupwényunyuâari na é jèe ina béaa, pâ, ée mwa naa târa ê Ba kêe. Â jè o mwa cau tòpi ma wà Kériso. Ba wiâna jè tâa na ê aré ma tòina pwacèwiié, â jè tòpi mwara pwényuâa ma muugère pwacèwiié.

Aupwényunyuâari kâjè noowé

8:13 Galatia 6.8; Kolosé 3.5 **8:15** Maréko 14.36; 2 Timotéo 1.7 **8:15** Galatia 4.5–7; Auinapàpari 21.7 **8:16** 2 Korénito 1.22

* **8:16** É, Ê Nyuâaê Pwicîri, âna ru paâjupâra, naima ma nyuâajè pâ, jè tèpa naí Pwiduée.

18 Guwà tère, ê pâ aré kâjè nabà, âna po dau kîri awé, jii ê muugère na maina na ée mwa naa tâjè wà Pwiduée! 19 Ba diri ê pâ namuru na é jèe tapoo [wà Pwiduée—ê gòropuu bau diri pâ muru na wâna, ma diri ê napwéretòotù ma pâ îricò]—âna rà tapacîri naa pidàpwicâari, ba na rà còo ê pàara na ée mwa paari ê pai maina ma muugère kà tèpa naîê wà Pwiduée.

20 Ba diri ê pwina é tapoo wà Pwiduée, âna jèe càcaa pâri ma rà tâbawêe, ba rà jèe tanami. Â wàrapwiri, wiâra ê auniimiri béaa kà Pwiduée†, 21 tapacîri ê tòotù na [ia é jèe pacoo géee na biu. Na tòotù bèepwiri] âna ée mwa cau tipi tèpa naîê, géee na wai ma botére. Â o muru na dau wâdé ma pwényuâa awé‡.

22 Â jèe cau tâmogòori pâ, diri ê pâ muru bèepwiri na é tapoo wà Pwiduée, âna rà càwé goro pai maagé còo kàra, pwacèwii tô ilàri na ée pitâmari èpo. 23 Â wàijè mwara, tèpa naî Pwiduée, âna jèe géee càwé wâna pwâranümajè, na jèe pitapacîri i pàara na ée mwa tipijè wà Pwiduée, â na jèe mwa bàra picaatâa ma wàé dàra gòiri awé§. Êco na é jèe naa tâjè ê Nyuâaê Pwicîri kêe, na é pâbéaa kâra âraimeai, na é jèe ina béaa wà Pwiduée pâ, na ée mwa naa tâjè.

8:20 Genèse 3.17–19 † **8:20** Grec: Ba ê pwina é tòpò {naa gòropuu, wà Pwiduée}, âna tâa aranara é pitûâ kâra pàra muru na piticèmuru naa goo. ‡ **8:21** O muru na dau wâdé... é, O pwa câmarà—pai tâa kàra na é pai maina ma muugère kêe. **8:23** 2 Korénito 5.2–4 § **8:23** Na jèe mwa bàra picaatâa ma wàé, dàra gòiri awé—Grec: Na jèe o tèpa naîê (l'adoption).

24 Ba é jèe pa-udòjè, gée goro pai cèikî kâjè naa gooé, [â é naa tâjè é âji wâro jaaé]. Â jè tapacîri [ma jè mwa bàra tòpi diri é wâro kâjè ma wàé]. Â guwà côo, wiàna jè jèe côo é pwina jè wâari naa goo, â é cèikî kâjè, âna càcaa âji cèikî. Ba câjè caa tapacîri é muru na jèe tâa tâjè. 25 Â wiàna jè cèikî naa goo é pwina câjè caa côo, â jè o mwa dau pidàpwicâarijè goro tapacîri.

É pitu tâjè Nyuâaé Pwicîri

26 Jèpwi mwara, âna é Nyuâaé Pwicîri, âna é me nau pitu tâjè, wàijè na piticè nii kâjè, [ma kîri cèikî kâjè]. Ba câjè caa tâmogòori pai pwapwicîri bwàti. Â é Nyuâaé Pwicîri, âna é càwé ma pwapwicîri tà Pwiduée ba kâjè. Â é pwâra pwapwicîri kèe, âna piwéna jii é pâ pwâratùra. 27 Â wà Pwiduée, âna é côo é pwina wâna pwâranüma pwi âboro, â é tâmogòori é pwina nüma é Nyuâaé Pwicîri goo. Ba é Nyuâaé Pwicîri, âna é pwapwicîri wiâra é câbawâdé kà Pwiduée, ba kà tèpa âboro kèe.

28 Ba jè tâmogòori mwara é pwini, pâ: Êdiri pâ muru, âna tèepaa, ba na béwâdé kâjè*, wàijè na wânümajè goo wà Pwiduée. Ba é todàjè wiâra câbawâdé kèe, nau pacoó é pwina wâdé ba kâjè. 29 Ba é jèe mara pitòrigarijè béaa. Â é jèe nye mara tûâri béaa, pâ, na jè o pwacèwii Pwina naiê, na ée pwi ciàra tèpa aéjii kèe na dau wâru.

8:27 Psaume 139.1 **8:28** Éféso 1.11 * **8:28** Êdiri pâ muru...
é, Na diri pâ namuru, âna wà Pwiduée, âna jè picaawakè ma wàé.

8:29 Kolosé 1.18; Hébéru 1.6

30 Â wàilà na é tàmarà pitòrigarirà béaa wà Pwiduée, â na é jèe nye todàra mwara. Â wàilà na é jèe todàra [â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wàé] â é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé. Â ée mwa nye naa tàra mwara ê câmarà—pai tâa kàra na ê pai maina ma muugère kêe.

Nye ticè na ipapiinarijè jii pimeaari kà Pwiduée

31 O dà cèna jè ina cèna piwéna? Wiàna wàijè naima ma Pwiduée, â wàilàapà na cicarajè [ma piwéna jijjè]? Nye ticè! 32 Ba é nye panuâ pwi âji Naîê [ma é pwi *ârapwaailò] ba kâjè diri, â câé caa upaé jii ê maagé côo. Ûna wàrapwiri, â gona wàilu ma wà Pwina naîê, âna gona càru caa naa tâjè imudi diri ê pâ muru? Akaé!

33 Â o wàilàapà na o pitòti tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée? Nye ticè! Ba wà Pwiduée, âna é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wàé. 34 Â o wàilàapà na pitèirà ma pwa wârimuru tàra? Nye ticè! Ba wà Kériso Iésu, âna é jèe bà ba kàra.

Â jèpwi mwara, âna é nye wâro còwâ gée na aubà. Â é jèe wâgòro étò kà Pwiduée [â jèe tâa tée diri ê pitûâ]. Â é pwapwicîri ba kâjè.

35 Â o dà mwara cèna ipapiinarijè jii ê pimeaari kà Kériso? Nye ticè! Càcaa pâ aré ma tòina, ma pai pidumapié kâjè, ma pâ maagé, ma pai tubaèpà tâjè, ma copwa, ma pai ticè neemurujè, ma pâ pwécapa, ma diri na jèpapara muru na èpà na papòjè. Â càcaa mwara ê pwâra bà na pâri ma é

ipapiinarijè jii ê pimeaari kà Kériso. ³⁶ Âna jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Wàrapwiri googà,
â rà pwa kîu tâbà,
rà tètâmwabâ,
na diri pâ tòotù.
Â rà pwa-imudi tâbà,
pwacèwii pâ mutô,
na gére poparà pâ,
naa na autaa macii.*

Psaume 44.23

³⁷ Êco na, na diri ê pâ pwina tèepaa maribà, âna bà dau piétò awé, majoroé wà Pwina é jèe mearibà.
³⁸⁻³⁹ Ba go nye cèikî ba mwü, pâ:

Tâbawêe ê pimeaari
kà Pwiduée ba kâjè!
Ticè cèna pâri
ma ipapiinarijè jii.
Càcaa ê pwâra bà.
Càcaa ê wâro.
Càcaa pâ *angela.
Càcaa pâ duée.
Càcaa pâ pàtâma na èpà.
Ticè cè muru—
muru na gére nabà,
muru na o widàuru,
muru nidò,
muru niboo,
muru naa gòropuu diri.
Ticè muru na pâri

ma pinaaitirijè
 jii pimeaari kêe
 naa goo Kériso Iésu,
 Pwi Ukai kâjè!

ba isaraéla ma pàra ba

9

(Naporomee 9–12)

É imuru tèpa jènereê Paulo

¹ Go patùrawà ni gée na âji pwâranümoo, â ê pwina go ina, âna nye âjupâra, â câgo caa pwâ. Ba bu nye caapwi ma wà Kériso. Â ê Nyuâaê Pwicîri, âna é pitûâ kâra ê pwâranümoo. Â wàé na é *paâjupâra ê pwina go ina tàwà. ²⁻³ Êni: Go po dau pikîri, â tòina é pwâranümoo, goo tèpa jènereô, é Ba *Isaraéla. Ba wiàna pâri ma go pitu tàra [ma rà udò] â pwiri go panuâô, ma é tojiio wà Pwiduée, ma ipapiinariô jii Kériso.

⁴ Ba é nye pitòrigari ê Ba kôo wà Pwiduée, ba na Ba kêe, ma tèpa naîê. Â é jèe nye paari tàra ê pai maina ma muugère kêe. Â é pwa *ipwataâboro tàra, â é naa tàra é *Naèà. Â é naa tàra mwara é tàrù, ba na rà pwapwicîri tée, [na pai pwa wèe na âjupâra]. Â wàilà, na rà jèe nye tòpi é pâ aupwényunyuaari kêe, na é jèe mara ina tàra béaa.

⁵ Ba wà tèpa jooororà, âna rà tèpa âboro, na tèpa pwamuru naa goorà, na araé. Â é té gée goorà wà Kériso, naa na naiiri âboro. Wâdé na jè cau

ipwamaina dàra gòiri wà Pwiduée, na é wâjai diri pâ muru*!

Tèpa âji naî Pwiduée

⁶ Wiàna wàrapwiri, â gona jè o niimiri pâ, câé caa pacoo ê auinabéaa kêe wà Pwiduée? Akaé! É jèe nye pacoo, ba, ê âji Ba kà Pwiduée, âna é dau maina jii ê Ba Isaraéla†. ⁷ Jèpwi mwara, âna câé caa [niimiri wà Pwiduée pâ] wà tèpa cau té gée goo *Abéraama, âna rà jèe tèpa âji naîê. Ba é ina tà Abéraama, pâ: *Wà tèpa gòobàragà na ia go inarà, âna o mwa pitèparà gée goo Isaaka, pwina naîgà. Genèse 21.12*

⁸ [Wà Abéraama, âna nye pwa mwara pàra tèpa naîê.] Pai ina wèe pâ, càcaa tàpé na rà tèepaa, gée goro ê câbawâdé kêra âboro, na rà o tèpa naî Pwiduée. Ba wà tèpa âji naîê, âna wà tàpé na tèepaa, gée goro ê auinabéaa kà Pwiduée. ⁹ Â wàéni é pwina é ina wà Pwiduée, tà Abéraama, [na é ipwataâboro tée]: *Na go o mwa wâjué còwâ, naa na caapwi naja, â wà Sara, tô wâdàgà, âna ée mwa pitàmari pwi nari èpo paa. Genèse 18.10*

¹⁰ Â nye coo pwacèwii pai ina kêe. Â napwa naa goo wà pwi âboro èpo bèepwiri, âna wà kaa, Isaaka,

* **9:5** Wâdé na jè cau ipwamaina dàra gòiri, wà Pwiduée, na é wâjai diri pâ muru—é, {Wà Kériso}, na é wâjai diri pâ muru, ba é Pwiduée na, naa pwamainaê dàra gòiri awé. † **9:6** Grec: Êco na câé caa pitanami é popai kà Pwiduée. Ba {ê Ba} Isaraéla, âna càcaa wà diri tàpé na rà té gée goo Isaraéla. **9:7** Genèse 21.12 **9:8** Galatia 4.23 **9:9** Genèse 18.14

pwi jojooro tèpa *Juif. Â géé na càùé, â ru piéa ma Rébéka. Â Rébéka, âna é pitàmari du bérepidu†.

11-13 Â é ina tée wà Pwidueé pâ, wà pwi ciàra èpo, wà Ésaü, âna ée mwa piâboro kîri kà pwi jiié, Iakobo. Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Go wâdéari wà Iakobo, jii wà Ésaü.* **Malachie**

1.2-3 Â é tàmara ina pwiri, na bwaa càru caa tèepaa, wà tupédu bérepidu. Â bwaa nye ticè èpà ma wâdé, na ru pwa. Â é wàrapwiri pai pitòrigari kée wà Pwidueé, ba naa coo ma wàra é auniimiri kée. Ba é nye pitòrigari wà tèpa âboro, wiàra é câbawâdé kée, â càcaa goro é pâ wakè kàra.

Pwidueé co na é pitòrigari

14 Gona jè ina pâ, câé caa *tàrù wà Pwidueé? Bwa! 15 Ba é jèe ina tà *Moosé, pâ: *Wiàna wâdé tóo, â go meaari pwi jèpwi. Â wiàna wâdé tóo, â go pwa na wâdé, ba kà pwi jèpwi.* **Exode 33.19** 16 Ba nye wà Pwidueé na é niimiri pâ, é pwa na wâdé ba kâjè.

Â càcaa géé goro cè câbawâdé kâjè, ma wakè kâjè. 17 Jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ, é ina wà Pwidueé, tà Faraô, pwi ukai naa *Aigupito, pâ: *Wâgo na go pwa ma gà pwi ukai, ba na paari é pàtàmoò naa googà, ma rà o tâmogòori é neeô, diri é gòropuu.* **Exode 9.16**

18 Ba wiàna nüma wà Pwidueé, â é meaari wà pàra tàpé. Â wiàna nümee, â é nama gòo pûru pàra tàpé.

É pwa pwina nümee goo

† 9:10 Grec: Jèpwi mwara, wà Rébéka, ba é pitàmari {du} naí Isaaka, pwi caa kâjè. 9:11-13 Genèse 25.23 9:11-13 Malachie 1.2-3 9:15 Exode 33.19 9:16 Éféso 2.8 9:17 Exode 9.16

19 Pwiri gà o ina tîo, pâ: «Wiàna wà Pwiduée, na é nama jè pwa diri ê pâ tûâ kâjè, â cina é pa-icôojè? Ba càcaa pârijè, ma jè pagòo pûrujè têe!»

[Â go tòpi tâgà, pâ]: Gona wâgà wàa, na gà cicaraé? 20 Ba gona ê muru na pwa[§], âna é ina tà pwina é tòpòé, pâ: «Gorodà na gà tòpò-o, ma go wàrani?»

Bwa! 21 Ba wà pwi a pwa ê ilò puu, âna é pwa ê pwina nûmee goro i puu kêe. Â wiàna nûmee, â é nye pwa goro i puu bèepwiri, ê ngapò târa diri pâ tòotù, bau jè ngapò na dau wâdé.

22 Wàrapwiri mwara naa goo Pwiduée. Ba wiàna nûmee, â pâri, ma é paari ê pwâra putàmu kêe, ma é pàtàmee, ma é ténoori tèpa âboro èpà*. Êco na é dau dàpwicâarié ba kàra, [ba wàé na é pitûâ]. 23 Â wàé na é pitòrigari, na é meaari pàra tàpé, ba wâdé têe na rà tòpi é câmarà—pai tâa kàra na é pai maina ma muugère kêe.

Câe caa todà tèpa Juif co

24 Wà tèpa âboro-bà, âna wàijè. Câe caa todàjè co, géé nabibiu kà tèpa Juif, ba nye géé nabibiu kà mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. 25 Ba wà Pwiduée, âna é ina naa goorà, naa na tii kà *péroféta Osée, pâ: *Ê Ba, na càcaa pwi Ba kôo, âna go jèe ina goorà nabàni pâ “Ba kôo”. Â é Ba, na câgo caa meaarié, âna go o jèe meaarié.* Osée 2.25 26 Béaa, âna go ina tàra pâ:

9:20 Ésaïe 29.16, 45.9 § 9:20 Muru na pwa—Grec: Pala na pwa {goro puu}. 9:21 Jérémie 18.6 * 9:22 Tèpa âboro èpà—Grec: Tàpé na wâdé na ténoorirà. 9:25 Osée 2.25 9:26 Osée 2.1

“Câguwà caa pwi Ba kôo.” *Â go ina goorà nabàni pâ:*
“Guwà tèpa naî Pwiduée na é wâro.” *Osée 2.1*

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa Juif, âna é tomara too wà péroféta Isaia, â é ina pâ: *Wà tèpa Isaraéla, âna rà o mwa wâru, pwacèwii é marawâ niboo bàrawià. Êco na o pwâco géé goorà, cèna rà o udò, [ma rà wâro awé].* ²⁸ *Ba wà Pwi Ukai, âna ée awài, goro tèi é gòropuu diri.* *Ésaïe 10.22–23*

²⁹ *Â é nye tàmara ina béaa mwara, wà Isaia, pâ: Wà Pwiduée, na dau pwa pàtamee awé naa goro diri pâ muru, âna é nye panuâ pàra tèpa gòobàrajè, ba na rà wâro. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â o cau tiàujè, pwacèwii du ville *Sodoma ma Gomora.* *Ésaïe 1.9*

Càra caa cèikî tèpa Juif

³⁰ *Dà pai ina wèe diri é pâ pwi bèepwiri? Ba jè còo pâ, wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càra caa mudà wà Pwiduée. Êco na, na rà jèe pâ nau cèikî naa gooé [â é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàra ma wàé] â é nama rà tèpa âboro na rà *tàrù na araé.*

³¹ *Napwa naa goo tèpa âboro kàra é Ba Isaraéla, âna rà mudàra é naèà, ba na é nama rà tàrù na ara Pwiduée. Êco na càra caa pâmari.* ³² *Â gorodà? Ba rà imudàra ma rà tàrù, géé goro é pâ na wakè kàra, â càcaa géé goo é cèikî kàra [naa goo Pwiduée]. Â cigòtù àrà, naa goro i atü, pwi a nama jè tûu.* ³³ *Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri é popai bèeni kà Pwiduée:*

Gà còo ma gà tère!
*Go tòpò naa *Siona,*

*[naa napô pwicîri]
 pwi Atü na wâdé,
 pwi Atü na mwü.
 O cigòtù â
 tèpa cicarao.
 Rà tûuboo awé
 géé goo Atü kôo-bà!
 Rà piétò awé†
 tàpé na cèikî;
 na pûra naa goo
 pwi Atü kôo-bà.*

Ésaïe 8.14; 28.16

10

¹ Tèpa béeò naa goo Kériso, dau nümoo na rà udò wà tèpa *Juif, ê Ba kôo, [ma tâa târa ê *âji wâro]. Â wâé kaa pwiri ê pwâra pwapwicîri kôo tà Pwiduée. ²⁻³ Ba go tâmogòori bwàti pâ, nûmarà na rà pâra wiâ Pwiduée. Êco na càra caa tâmogòori ê naigé kà Pwiduée, târa ma é tòpò pinaanapô naa nabibiu kà tèpa âboro ma wâé. Â tàutàra goro ê naigé kêe, â rà nye pâra wiâra, ê naigé kàra. Â rà ipwadàra [ba na rà pitère dàra ê *Naèà kà Moosé.]

⁴ Êco na nabàni, âna jèe piticèmururu naa goo ê Naèà. Wàrapwiri, géé goo wà Kériso. Ba wà tàpé na rà cèikî naa gooé, âna [é tòpò pinaanapô wà Pwiduée, naa nabibiu kàra ma wâé, â] é cau nama rà tèpa âboro na rà *tàrù na araé.

Rà udò diri tàpé na rà todà Pwi Ukai

† **9:33** Rà piétò awé—é, O câgo caa panuârà. Grec: O càra caa kamu.

⁵ Béaa, âna ê naigé ma jè tàrù na ara Pwiduee, âna, na jè pâra wiâra ê Naèà. Â é ina wà Moosé, pâ: *Ê Naèà, âna é naa wâro, tà pwina é pitêre dâra diri é pâ na autûâri, na wâna.* Lévitique 18.5

⁶ Êco na nabàni, âna jè *tàrù na ara Pwiduee gée goro ê cèikî kâjè [naa goo wà Kériso]. Â o càcaa mwa caa pâri ma jè pitawèerijè pâ: «Wàilàapà, na o too naa *napwèretòtù?» ba na é naa boome darijè [*pwi a pa-udòjè. Ba é jèe nye boome] wà Kériso. ⁷ Â o câjè caa pitawèerijè mwara pâ, «O wàilàapà, na boo naa na aubà*?» ba na pawâro còwâ wà Kériso. Ba é jèe nye too. ⁸ [Â é pame darijè ê pai udò kâjè.] Â wâdé co na jè cèikî naa gooé.

Wàé kaa ê popai na bà picémara. Ba é jèe nye ina Moosé mwara, naa na *Tii Pwicîri pâ: *Napwa é popai, âna é tàmwünyabwerigà. É tâa pwâgà, â é wâna pwâranümagà.* Deutéronome 30.14

⁹ Ba wiàna gà inapàpari goro pwâgà, pâ, wà Iésu Kériso, âna é Pwi Ukai, â wiàna gà cèikî, gée na âji pwâranümagà, pâ, é pawâroé còwâ wà Pwiduee gée na aubà, â gà o udò. [Â o tâa tâgà ê *wâro dâra gòiri jaaé.] ¹⁰ Ba wiàna gà âji cèikî naa gooé, ma inapàparié, â wà Pwiduee, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàu ma wàé, â] é nama gà pwi âboro na gà tàrù na araé, â é pa-udògà.

¹¹ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Rà mwa piétò† wà tèpa âboro na rà cèikî naa gooé.* Ésaïe 28.16

10:5 Lévitique 18.5 **10:6** Deutéronome 30.12–14 * **10:7** Aubà—Grec: Oolaa ('Abîme'). Còo Auinapàpari naporomee 9.

10:11 Ésaïe 28.16 † **10:11** Rà mwa piétò—é, O cãgo caa panuârà. Grec: O càra caa kamu.

12 Â [wâna ê popai bèepwiri, âna] nye ticè nadàpà wà tèpa Juif, ma tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba nye caapwi co Pwi Ukai kâjè diri, â é naa, naa goro piticèmuru naa goo, ê aupwényunyuâari kêe, ba kà diri tàpé na rà todèe. 13 Ba wàra na jèe wii mwara naa na Tii Pwicîri pâ: *Wà diri tàpé na rà todà Pwi Ukai, âna rà o udò.* *Joël 3.5*

Picémara ê Picémara Wâdé

14 O wànau târa cè pai todà wà Pwi Ukai, wiàna câjè caa cèikî naa gooé? Â o wànau târa cè pai cèikî naa gooé, wiàna câjè caa tère cè popai gooé? Â o wànau târa cè pai tère, wiàna ticè na inapàparié?

15 Â o wànau târa cè pai inapàparié, wiàna ticè cèna cùrué ma é ina? Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Pwényuâa ê pai tèepaa kà tàpé na rà inapàpari é pinaanapô, wàilà na rà picémara ê picémara na wâdé.*

Ésaïe 52.7

16 Â càcaa po wàilà diri [tèpa Juif] na rà pitère dâra ê *Picémara Wâdé. Ba é ina wà *péroféta Isaia, pâ: *Pwi Ukai, Pwiduée, wàilàpà na cèikî naa goo popai kâbà?* *Ésaïe 53.1*

17 Üu, jè cèikî, naa goo pai tère kâjè ê Picémara Wâdé goo wà Kériso. Â jè cèikî naa goo, ûna rà picémara.

18 Â napwa mwara naa goo tèpa Juif, âna gona càra caa tère ê popai bèepwiri? Akaé. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ:

Jèe nye picémara pitiri

*ê popai bèepwiri.
Rà tère pitiri gòropuu diri.*

Psaume 19.5

19 É, gona càra caa tâmogòori i popai? Akaé! Ba wà Pwiduée, âna jèe tàmara ina béaa, na é naigé mee wà Moosé, pâ:

*Go nama guwà piboo,
goo pàra tàpé.
[Go paari wâdé kôo
tà pàra tèpa Ba.]
Càra caa Ba kôo.
Â càra tâmogòorio.
Guwà o putàmu
naa goo tàpéebà.*

Deutéronome 32.21

20 Â wà Isaia, âna câé caa piwâ, na é ina ê popai bèeni, me gée jaa Pwiduée, pâ:

*Càra caa mudòo,
â rà jèe pâmariô.
Càra caa todòo,
â go jèe ipaario tàra.*

Ésaïe 65.1

21 Â wà Pwiduée, âna é ina mwara goo tèpa *Is-araéla, pâ:

*Go tu pâ goro du îô,
dàra é Ba bèepwiri,*

*diri pâ tòotù.
[Go paari pwâranümo.
Â càra caa medario.]
Ba dau gòo pûrurà.
Càra caa pitêre dòo.*

Ésaïe 65.2

11

Câe caa naa càuè tà tèpa Juif

¹ Pwiri na jè ina pâ wà nau? Gona wà Pwiduée, âna é nye naa càuè târa ê Ba kêe, wà tèpa *Juif? Bwa! Ba wâgo, âna go pwi Juif, pwi gòobàra *Abéraama, gée na wâao kà *Benjamin. ² Bwa, câe caa naa càuè târa ê Ba kêe, wà Pwiduée, na é jèe nye mara pitòrigari béaa.

Ba guwà nye tâmogòori bwàti, ê pwina é ina wà *péroféta Élia, naa goo pwiibà. Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ, é piciapwâ tà Pwiduée, goro ê Ba *Isaraéla. ³ Â é ina pâ: *Au, Pwi Ukai! Rà jèe tètàmwarà tèpa péroféta'gà. Â rà ténoori é pâ aupwa *ârapwaailò tâgà. Â wâgo co, [na go pwi dàra péroféta] na go tà tâa. Â nümarà mwara, na rà pòtàmwaràô. 1 Rois 19.10*

⁴ Â dà na é tòpi tée goo, wà Pwiduée? É ina tée pâ: *Akaé, rà bwaa nye tà tâa 7 000 tèpa âboro kôo, na càra caa tùu jûrurà, na ara pwi nari duée, Baal**. **1 Rois 19.18**

11:1 1 Samuel 12.22; Psaume 94.14; Filipi 3.5 **11:3** 2 Rois 19.10,14 **11:4** 1 Rois 19.18 * **11:4** Baal—Pwi jè duée kà tèpa âboro na rà tâa napô Kanana, napô na rà popa wà tèpa Isaraéla. Â wà pàra tèpa Isaraéla, âna rà naa càurà naa goo wà Pwiduée, â rà pwapwicîri tà Baal.

⁵ Â nye tà ipaiwà nabàni. Ba pwa jè dàra ê Ba Isaraéla, na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba na kêe, wiâra ê *pimeaari imudi kêe. ⁶ Â câe caa pitòrigarirà, gée goro ê pâ tûâ kàra. Ba wiàna wàrapwiri, â ê pimeaari kà Pwiduée, âna o càcaa ê pimeaari, na é naa naa goro piticèmururu naa goo†.

⁷ Pai ina wèè pâ wànau, ê pwi bèepwiri? Wà tèpa Juif, âna rà mudàra [ê pinaanapô kàra ma wà Pwiduée] êco na [ê aumaina goorà] âna càra caa pâmarié, ba gòo pûrurà; â êco tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée. ⁸ Ba jèe nye wii naa na ê Tii Pwicîri pâ:

*É papuurà wà Pwiduée,
ba na ticè na rà tâmogòori.
Â é nama rà bwi, ma rà kee.
Â rà nye tà ciburà wàrapwiri.*

Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10

⁹ É ina mwara wà ukai *Davita, tà Pwiduée, pâ:

*Gà naa wârimuru
tà tàpé na rà èpà.
Rà pi-ija ma wâdo.
[Rà iauri pâ wâdé.]
O wâdé naa bii
diri pâ pwibà,
ba na o pwêe*

11:6 Galatia 3.18 † **11:6** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagéé pâ popai bèeni: Â wiàna géé goo pâ wakè, â càcaa muru na naa wàrapwiri. Ba du âraïlu muru na nye pi-ité. **11:8** Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10 **11:9** Psaume 69.23–24

*naa na naigé,
 ba na rà tûu naa na.
 10 Gà nama rà bwi
 ba na ticè na rà côo!
 [Gà naa tàra òiri
 pâ aré ma tòina.]
 O càcaa pa jùirà.
 Rà o tòcùurà†goo
 pai kakeri wèe!*

Psaume 69.23–24

Tàpiri tà pàra Ba

11 Ûna jè tère pwiri§, â jè péa niimiri pâ, pwiri wà tèpa Juif, âna rà tûu dàra gòiri awé? Bwa; nye tàpo wàrapwiri naa na jè ji pàara co, ba na rà udò è pàra Ba, [ma tâa tàra è *âji wâro jaa Pwiduée]. Â é pâ nau piboo è Ba Isaraéla. 12 Ba, na càra caa pitère dà wà Pwiduée, â [càra caa tòpi òiri è pâ aupwényunyuâari kêe. Â] gée goo pwiri, â é dau *pwényunyuâari tàpé na càra caa tèpa Juif. Êco na, na rà mwa cau cimadò côwâ wà tèpa Juif. Â, na pwi tòotù-bà, âna o dau maina awé è aupwényunyuâari [ba kêjè òiri].

13 Napwa naa goowà, wâguwà na câguwà caa tèpa Juif, âna [wà Pwiduée, âna é cùruo me, ba na] go pwi *apostolo ba kàwà. Â è wakè bèepwiri, âna dau wâdé tîo. 14 Â, na go gère wàrapwiri, â o wâdé, ba rà o piboo tèpa jènereô, tèpa Juif, ba na rà o udò wà pàra tàpé gée goorà. 15 Ba ûna é naa càùé tàra wà Pwiduée, â é tòpò pinaanapô naa nabibiu kêra pàra Ba, naani gòropuu, ma wàé. Â wiàna ée mwa tòpi

† 11:10 Tòcùu—Dos courbé. 11:11 Apostolo 13.46 § 11:11 Ûna jè tère pwiri... Grec: Go tawèeri pâ...

côwâ tèpa Juif, â rà o pwacèwii tèpa bà, na rà wâro côwâ.

Naagà géee naa goro Ba kêe

¹⁶ [Wiàna wà tèpa jojooro tèpa Juif, âna rà tèpa âboro kà Pwiduée, â nye ipaiwà mwara naa goo tèpa gòobàrarà. Ba pwacèwii ê poloa.] Ba wiàna pwi jè ére na pâbéaa géee goo i poloa, âna naa tà Pwiduée, â diri ê poloa, âna nye kêe. Â nye pwacèwii mwara ê upwâra. Ba wiàna ê wàé, âna kà Pwiduée, â ê ditèe, âna kêe mwara.

¹⁷ Ba ê Ba Isaraéla, âna pwacèwii jè upwâra, na tòimiri goo, naa na aupwanapô kà Pwiduée. Â é jèe tépàgà pàra ditèe. Â wâgà, na câgà caa pwi Juif, âna gà pwacèwii ditàra upwâra còpaaci. Â é naagà géee, naa goro upwâra na tòimiri goo. Ûna wàrapwiri, â wâgà mwara, âna gà wâdo, ê nûru ê pwi upwâra bèepwiri. Â pwa câmagà, géee na aupwényunyuâari kà Pwiduée, na é ina béaa, na é *ipwataâboro tà Abéraama*.

¹⁸ Êkaa na gà cibwaa pi-ina kâgà! Gà cibwaa niimiri pâ, gà wâdé jii ê ditèe na tapàgà. Ba càcaa wâgà, na pa i pâ wàé, â ê pâ wàé na rà popagà!

¹⁹⁻²¹ Âjupâra pâ, é tépàgà pàra tàpé, ba càra caa cèikî. Â wâgà, âna, é naagà géee, naa goro i upwâra, géee goro na gà cèikî. Â pwiri gà mwa ina pâ: «É jèe tépàgà i ditèe, ba na wâgo, âna naaô géee, naa goro i upwâra.» Êco na gà ipwacôoco! Ba wiàna é tépàgà ê âji ditèe, â é péa pwacèwii mwara, naa googà. Êkaa na go ina pâ, gà cibwaa pi-ina kâgà!

11:17 Éféso 2.11–19

* **11:17** Dernière phrase—Grec: Pwa kâgà

géee goo ê wàé.

²² Gà còo, wà Pwiduée, âna é nye wâdé ba kâjè. Êco na é pitèi ba gòo tàpé na càra caa pitère dèe. Â é wâdé naa googà, wiàna gà nye ciburà pàra wiàra é pai wâdé kêe. Â wiàna càcaa wàrapwiri, â é péa tètápàgàgà, géee goo i upwâra.

²³ Pwiri wà tètapa Juif, âna rà o mwa wâjué còwâ, â rà cèikî naa goo Pwiduée. Â wiàna wàrapwiri, â pwa pàtàmee, ma é naarà géee còwâ naa goro i upwâra.

²⁴ Ba ûna é naagà géee, naa goro i upwâra na tòimiri goo, âna càcaa muru a pwa. Ba wâgà, âna gà pwi ditàra upwâra còpaaci. Â napwa naa goo wà tètapa Juif, âna rà tètapa âji ditàra, é upwâra, na nye tòimiri goo. Â dau ticècoé tà Pwiduée, ma é naarà géee còwâ naa goro i upwâra.

Ée mwa udò é Ba Isaraéla

²⁵ Ūu, co tètapa béeò naa na nee Kériso, guwà cibwaa pi-ina kàwà! Ba dau wâru pâ namuru, na câguwà caa tâmogòori. Â nùmoo na guwà tâmogòori, é âji pai pwa goo wà tètapa Juif, é muru na ia tàbinyiri† béaa.

Wàéni: Wiàna pàra tàpé, âna tàutàra na rà cèikî, êco na o càra caa ciburà wàrapwiri. Ba wiàra é câbawâdé kà Pwiduée, â wà pàra tàpé na càra caa tètapa Juif, âna rà o medarié. Â, na rà cau me còwâ wà tàpéebà, â wà mwara tètapa âji Juif, âna rà o tapoo cèikî còwâ‡. ²⁶ Â, na pàara-bà, âna é Ba Isaraéla, âna

11:22 Ioane 15.2,4 † **11:25** Tàbinyiri—Secret. ‡ **11:25** Grec: Càcaa nùmoo na guwà niimiri pâ guwà tètapa tâmogòorimuru. Wâdé na guwà tâmogòori é auniimiri na tàbinyiri bèeni: O gòo pûru é auwâru géee goo tètapa Isaraéla, tiagoo na rà tòme diri tàpé na càra caa tètapa Juif.

11:26 Ésaïe 59.20–21

ée mwa udò. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri ê popai bèeni kà Pwiduée, pâ:

*Ée mwa me géee *Siona
wà pwi a pa-udòjè.
Ée me ba na é tipi
tèpa gòobàra Iakobo§.
27 Go pacoo ma wàilà
auipwataâboro.
Go pwanauri pâ èpà,
pâ tûâ na rà pwa.*

Ésaïe 59.20; 27.9

28 Âjupâra pâ, wâru tèpa Juif na tàutàra goo é *Picémara Wâdé. Â rà jèe pâ nau tèpa cicara wà Pwiduée. Â é pwiibà, âna pâ nau wâdé ba kàwà, wâguwà na câguwà caa tèpa Juif. Êco na wà Pwiduée, âna é jèe pitòrigari tèpa Juif, ba na rà pwi Ba kêe. Â é ipwataâboro tà tèpa jooororà. Â dau wânümee tàra. 29 Ba câé caa pa còwâ é pwina é naa. Â câé caa naa càué tà tàpé na é jèe todàra.

30-31 Béaa, âna wâguwà, [na câguwà caa tèpa Juif] âna càcaa nümawà goo Pwiduée. Úna tàu tà tèpa Juif, na rà tòpi é pâ wâdé kêe*, â é naa tàwà. Êco na, [na jèe tòotù, âna] ée mwa nye naa tàra còwâ, é pâ wâdé kêe. 32 Â é jèe nama wàrapwiri, ba na é paari tâjèe diri é pimeaari kêe.

§ 11:26 Iakobo—Pwi joooro diri tèpa Juif. Còo mwara Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. 11:27 Jérémie 31.33-34 * 11:30-31 Tàu tà tèpa Juif, na rà tòpi é pâ wâdé kêe—Grec: Càra caa pitère dèe.

Dau maina pimeaari kà Pwiduée

³³ Wà Pwiduée, âna é dau maina ma pwényuâa awé! Â po dau maina ê pimeaari kêe, ma ê pâ wâdé na é pwa! Dau wâgòro ma wâdòiti jiijè, ê autâmogòorimuru, ma auniimiri kêe! Wàilàapà, na tâmogòori ê pâ autûâri kêe? Â wàilàapà, na tâmogòori ê pai pwa goro pai wakè kêe? ³⁴ Ba jèè wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Wàilàapà na tâmogòori
auniimiri kà Pwi Ukai?
Wàilàapà na ina tée
cè pwina é pwa?*

Ésaïe 40.13

³⁵ Wàilàapà na naa tée cè muru,
ba na é pitôowâri tée
wà Pwiduée Caa?

Job 41.3

³⁶ Ba diri ê pâ namuru, âna nye me géé gooé. Â nye wâé, na é pwa diri ê pâ muru, ba kêe. Wâjaaé ê pai maina ma muugère, dâra gòiri awé! Amen!

câmu goro pai wâro kêjè

12

(Naporomee 12.1–15.13)

Ârapwaaìlò na wâro

¹ Tèpa béeò naa na nee Kériso, é dau mearijè wà Pwiduée, â é pwa pâ pwina wâdé ba kêjè. Géé

goo pwiri, â go ilari jiiwà, géé na âji pwâranümoò, pâ, guwà pipanuâwà bamwara tée, ba na guwà pwacèwii é *ârapwaailò na wâro, na dau wâdé tée. Â wàé kaa pwiri é âji pwapwicîri, na pâri ma guwà naa tée.

² Guwà cibwaa ipwacèwii tèpa âboro gòropuu. Â guwà panuâwà tà Pwiduée, ba na é tòotéri é pwâranümawà, [ma é auniimiri kàwà, ma é càrawà]. Êpwiri, âna guwà o tâmogòori é câbawâdé kêe, na pâri ma guwà pwa—na âjupâra, ma wâdé, ma tâbawêe.

Jèpa naa tâjè jèpa âraimeai

³ Napwa naa good, âna é naa tôo, naa goro piticèmuru naa goo, é pâ wâdé kêe, wà Pwiduée, [ûna é pitòrigario, ba na go pwi *apostolo kêe. Êkaa na, o pâri ma] go jèpa ina tàwà jècaa, pâ: Gà cibwaa niimiri pâ pwamuru naa googà. Bwa, gà ipakîrigà, â gà pinünüma bwàti. Â gà pitèigà bwàti, wiâra é pai cèikî, na é naa tâgà wà Pwiduée.

⁴ Gà côo, wâna naiijè, âna wâru é pâ na ére. Â é jèpa ére bèepwiri, âna nye jèpa pi-itè wakè kàra. ⁵ Â wàrapwiri naa goojè, wàijè na jè wâru. Ba caapwi naiijè, na jèe caapwi ma wà Kériso. Â jèpa pwa é jèpa wakè kâjè. ⁶ Ba wà Pwiduée, âna é jèpa naa tâjè é jèpa âraimeai, [ba na jè piênawéna kêe].

Êkaa na wiàna é naa tâgà é wakè goro *péroféta, â wâdé na gà pwi a pa popai kêe, wiâra é câmu goo cèikî'gà. ⁷ Â wiàna é naa tâgà, ma gà pwi a pitu tà

pàra tàpé*, â wâdé na gà pitu tàra. Â wiàna é naa tâgà, ma gà pwi a pacâmuri, â gà pacâmuri.

⁸ Â wiàna gà pwi a pagò pàra tàpé, â gà pagòora. Â wiàna gà pwi a-imeai, â gà naa, â gà cibwaa câmuri. Â wiàna gà pwi a-ipopa ba, â gà pwa, géé na âji pwâranümagà. Â wiàna gà pwi a pwa na wâdé ba kà pàra tàpé ma pitu tàra, â gà pwa naa na ipwàdéé.

Câmu kêra wâro kà pwi a cèikî

⁹ Napwa é pimeaari kàwà, âna wâdé na âji pimeaari. Guwà cibwaa gòmapwa. Â wâdé na guwà èpàri ma miiri diri é pwina èpà, â guwà ciburà tâa goo é pwina wâdé. ¹⁰ Â guwà pimeaariwà, goro é âji pwâranümaxà, ba guwà tèpa aéjji, naa na nee Kériso. Â guwà pipapwicîriwà. ¹¹ Guwà cibwaa pwaora, na guwà piênawéna kà Pwi Ukai. Â guwà tà tàcî, â guwà wakè ba kêe, géé na diri é nii kàwà ma pwâranümaxà.

¹² Guwà ipwàdéé, géé goo cèikî kàwà, naa goo é pwina é pwa, ba kàwà, wà Pwiduée. Â wiàna é tèepaa mariwà é aré, â guwà pidàpwicâriwà, â guwà ciburà pwapwicîri. ¹³ Â wiàna wà tèpa cèikî béewà, âna ticè tàra cè jè muru, â guwà naa tàra. Â guwà tòpi bwàti, tàpé na rà me mariwà.

¹⁴ Napwa naa goo wà tàpé na rà pwa tàwà na èpà, â guwà ilari jii Pwiduée pâ, na é *pwényunyuâarirà. Üu, guwà ilari é aupwényunyuâari kêe, â guwà cibwaa tojiirà.

* **12:7** Gà pwi apitu tà pàra tàpé—Wàépwiri pai ina wàra Dikona.

12:10 1 Péteru 1.22 **12:12** 1 Tésalonika 5.16–18 **12:13** Hébéru 13.2 **12:14** Mataio 5.44; 1 Korénito 4.12

15 Guwà ipwàdéé, ma wà tàpé na rà ipwàdéé, â guwà i, ma tàpé na rà i. 16 Guwà cibwaa pinadàrù tèpa âboro. Â guwà pwa ma caapwi, ê pai meaarirà kàwà, pwacèwii na, cau tèpa âboro na pwamuru naa goorà. Â guwà cibwaa ipwamainawà. Â guwà cibwaa niimiri pâ, guwà tèpa dau tâmogòorimuru†.

Tûâ kâjè naa jaa pâ âboro diri

17-19 Wiàna pâri, â guwà mudàra, ma guwà wâro na pinaanapô, ma wàilà diri. Â guwà mudàra, ma guwà pwa ê pwina wâdé, na ara diri pâ âboro. Tèpa âji béeò, guwà cibwaa pitôowâri tà pàra tàpé. Wiàna rà pwa tàwà na èpà, â guwà cibwaa pawâjuépiri tàra còwâ ê èpà na rà pwa tàwà. Â guwà panuâ tà Pwiduée ê pwiibà, ba wàé, na ée mwa tèi, ma pwa wârimuru tàra. Ba é ina wà Pwi Ukai, naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Nye wâgo co,
na go o mwa pitôowâri,
[tà tàpé na rà pwa na èpà].
Â wâgo co,
na go nye jèpa naa tàra
pumara é tûâ kàra.*

Deutéronome 32.35

20 Â jèe wii mwara naa na ê jè ére na Tii Pwicîri pâ:

12:16 Proverbes 3.7 † **12:16** É, Â wâdé na guwà caapwi. Guwà ipakîriwà. Guwà pwa ê pâ wakè, na càcaa nûma wà pàra tàpé, na rà pwa. Guwà cibwaa ipwamainawà, â guwà cibwaa niimiri pâ guwà tèpa dau tâmogòorimuru. **12:17-19** 1 Tésalonika 5.15 **12:17-19** Deutéronome 32.35; Mataio 5.39 **12:20** Proverbes 25.21–22; Mataio 5.44

*Wiàna é copwa
 wà pwi a pièpàrigà,
 â gà naa cè èe.
 Na nùmee na é wâdo,
 â gà naa cè wâdooé.
 [Â ê pai kamu kêe]
 âna o dàuru ânye tòo,
 na tâa gòro pûruê.*

Proverbes 25.21–22

[Â wâguwà, âna wâdé na guwà pwa ê pwiibà.] ²¹ Â guwà cibwaa nama piédò ê èpà. Â wâdé na guwà piédò jii ê èpà, goro ê pwina wâdé.

13

Pitêre dà tèpa pitûâ kêra napô

¹ Guwà pitêre dà tàpé na tâa gòrà ê pitûâ naa na napô. Ba wiàna rà pitûâ, âna wà Pwiduée, na é tòpòrà. Ba nye ticè na é pitûâ, wiàna cãe caa naa tàrù têe, wà Pwiduée. ² Wà pwina tàutêe dàra pitêre dàra ê pâ naèà, âna é cicara ê pwina é tòpò wà Pwiduée. Â wà pwiibà, âna ée mwa tòpi ê wârimuru kêe.

³ Wiàna jè pwa ê pwina wâdé, â o càcaa wâgotâjè, goo tàpé na rà pitûâ kêjè. Êco na, wiàna jè pwa na èpà, â o nye wâgotâjè goorà. Êkaa na, gà pwa na wâdé, ba na o wâdé tàra wâgà.

⁴ Ba wà tèpa pitûâ, âna rà pwacèwii tèpa ênawéna kà Pwiduée. Â ê wakè kêra, âna, na rà pitu tâgà ma gà pwa na wâdé. Â pwa tàrù kêra, ma rà pwa

wârimuru tâgà. Ba wàépwiri mwara pwi wakè na é naa tàra wà Pwiduée. ⁵ Êkaa na, wâdé na gà pitère dâra, ba na o câé caa putâmu naa googà, wà Pwiduée. Â jèpwi mwara: Gà tâmogòori, naa na *pwâratùra-nigée-googà, pâ, é pitère dâra, âna wâdé ma *târù.

⁶ Wâdé mwara, na gà naa é mwani wâripû. Ba wà tàpé na rà tòri é mwani, âna wà Pwiduée, na é naa tàra é wakè bèepwiri. ⁷ Â gà naa tà pàra tàpé é pwina gà nye pitôowâri tàra. Wiàna é wâripû, â gà wâri. Â wiàna é pitère dâra, â gà pitère dâra. Â wiàna é ipakîri, â gà ipakîrigà.

Pimeaari âna Naèà kêjè

⁸ Wiàna pwa kéredi'gà, â wâdé na gà wâri wâi. Êco na nye pwa jè caapwi muru na càcaa pâri ma gà wâri diri—âna é pimeaari! Ba wâdé na gà ciburà meaari pàra tàpé. Â wiàna gà wàrapwiri, â gà nye pitère dâra bwàti, é *Naèà. ⁹ Wâru é pâ autûâri, wâna é Naèà. [Wàilà-ni pàra pwi]:

*Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tô wâdàgà,
é, wà pwi éagà);
Gà cibwaa tètâmwara âboro;
Gà cibwaa mura*;
Gà cibwaa iari é neemuru pàra tàpé. Exode
20.13–17*

13:6 Mataio 22.21 **13:8** Mataio 22.39–40; Jacques 2.8 **13:9**
Exode 20.13–15,17; Deutéronome 5.17–19,21 * **13:9** Gà cibwaa
mura—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Â
gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pàra âboro.

Ê êre diri ê pâ autûâri bèeni, bau diri ê pàra pwi, âna caatâa, naa na ê caapwi popai bèeni, pâ:

Gà meaari tèpa âboro†, pwacèwii ê pai pimeaarigà còwâ. Lévitique 19.18

10 Ba wiàna jè meaari cè pwi jèpwi, â jèe nye po dau pwacoé ma jè pwa tée ê pwina èpà! Êkaa na, wiàna jè meaarirà, â jè pitère dâra bwàti ê Naèa.

Wârori wâro na ê pwéelaa

11 Guwà tàcî, [â guwà wârori bwàti ê pwina go tàgére ina tàwà]. Guwà tâmogòori bwàti ê pàara na jè gére wâro na. Ba ée jèe pâmwünyabwerijè ê tòotù, na ée mwa bàra pa-udòjè na wà Pwiduee, [â ée naa tâjè ê *âji wâro jaaé].

Béaa, na jè mara cèikî naa goo Kériso, â ê tòotù bèepwiri, âna é bwaa wâiti. Â nabàni, diri na pâ tòotù, âna ée jèe dau pime mwünyabwerijè. **12** Ba é ne, âna ée jèe nabwé, â ée jèe ègòdò i tòotù.

Êkaa na, wâdé na jè patâjii ê pâ tûa na èpà, na jè pwa naa ne. Â jè popa ê neemuru paa, târa wakè na pwaa. **13** Wâdé na guwà wârori ê wâro na tàrù ma wâdé, naa na pwéelaa. Guwà cibwaa dau wâdo ma ija; â guwà cibwaa ipuu imudi ma pàra tàpé; â guwà cibwaa pièbà, ma iputâmu.

14 Â wâdé na guwà caapwi ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma é pwacèwii ê ârabwée na é wâgoowà. [Guwà ciburà pitère dèe] â guwà cibwaa nama

† **13:9** Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tâmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. **13:10** 1 Korénito 13.4–7 **13:11** Éféso 5.14; 1 Tésalonika 5.6–7 **13:12** 1 Ioane 2.8 **13:13** Luka 21.34; Éféso 5.18 **13:14** Éféso 5.11

popawà ê pâ câbawâdé kàwà, ba na guwà pwa pâ tûâ na èpà.

14

Jè meaari tèpa béjè na càcaa mwü cèikî kàra

Cibwaa pitèirà

¹ Gà tòpi diri tàpé na rà *pâra wiâ Pwi Ukai. Ipaiwà mwara naa goo wà tàpé na càcaa mwü bwàti ê cèikî kàra. Â gà cibwaa pitèirà ma pi-inarà. ² Pwiri wâgà, âna péa wâdé tâgà diri ê pâ utimuru. Êco na wà pwina càcaa mwü ê cèikî kêe, âna pwiri câé caa uti ê noo kâra macii*. ³ Â gà cibwaa pi-inaê ba èpà. Â wà pwiibà, âna é cibwaa pitèigà mwara. Ba wà Pwiduée, âna é nye cau tòpiwà diri. ⁴ Wâgà wâa, ma gà pitèi ê pwi ênawéna kà pwi jèpwi? Ba nye wâco pwi ukai kêe, na ée mwa pitèié, wiàna é wâdé, é, wiàna é èpà†. Â ée mwa nye pitu tée, ba na é pwa pwina wâdé.

⁵ Wàrapwiri naa goo tàpé na rà niimiri pâ, nye pwa jè tòotù na pwicîri. Â wà pâra tàpé mwara, na rà niimiri pâ, êdiri pâ tòotù, âna ipaiwà. Ba wâdé na rà nye jèpa piwéaari, ê jèpa auniimiri kàra; â na rà jèpa cimwü naa goo.

14:1 Roma 15.7 **14:2** Genèse 9.3–4 * **14:2** Câé caa uti noo kâra macii—Grec: É ija doromuru co. (Còo nee tii 21.) Wâru pâ naèà kà tèpa Juif naa goro ê utimuru. Êco na é tipijè wà Kériso géé goo diri ê pâ pwiibà. **14:3** Kolosé 2.16 **14:4** Mataio 7.1; Jacques 4.11–12
 † **14:4** Wiàna é wâdé, é, wiàna é èpà—Grec: Wiàna é coo, é wiàna é tûu. **14:5** Galatia 4.10–11

⁶ Wà tàpé na rà picâdârù† ê tòotù, âna rà wàrapwiri, ba na rà papwicîri Pwi Ukai Pwiduée. Â wà tàpé na rà ija diri ê pâ utimuru, âna rà nye wàrapwiri mwara, ba na rà papwicîriê. Â rà ipwaolé tée diri goo. Â wà tàpé na càra caa uti ê noo kêra macii, âna rà pwa mwara bèepwiri, ba na rà papwicîri wà Pwiduée. Â wàilà mwara, âna rà pwaolé tée.

Jè wâro ba kà Pwi Ukai

⁷ Câjè caa piwâro ba kêjè co, â câjè caa bà ba kêjè co. ⁸ Ba wiàna jè wâro, â wâdé na jè wâro ba kà Pwi Ukai: Â wiàna jè bà, â jè bà ba kêe. Ba naa na wâro, ma naa na ê bà, âna jè tèpa ênawéna kà Pwi Ukai. ⁹ Ba wà Kériso, âna é bà, â é wâro còwâ gée na aubà, ba na é pwi ukai kà tèpa bà, ma tèpa wâro.

¹⁰ Êkaa na, wà tàpé gée goowà, na rà pitèi tèpa cèikî béera, â wâdé na rà coo! Â ipaiwà naa goo tàpé na rà niimiri pâ mwü ê cèikî kàra—na rà cibwaa ipwatétéri tà pàra tàpé. Üu, guwà nabwé! Ba jè mwa cau cima diri, ara Pwiduée, naa na ê aupitèimuru kêe§. ¹¹ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Wàéni popai kôo,
wâgo Pwi Ukai
na go naa wâro.*

† **14:6** Picâdârù—Faire une distinction. **14:8** Galatia 2.20

14:10 2 Korénito 5.10 § **14:10** Grec: Â wâgà, âna gorodà na gà pitèi tèpa aéjii'gà? É, wâgà, âna gorodà na gà ipwatétéri tà tèpa aéjii'gà? Ba jè mwa cau coo naa na aupitèimuru kà Pwiduée.

14:11 Ésaïe 45.23; Filipi 2.10–11

*Go ina ba gòo:
Rà o cau me dòo
tùu jùrurà arao,
pwamaina neeô,
wâgo Pwiduée.*

Ésaïe 45.23

¹² Ba [o mwa pwa ê tòotù, na] ée mwa todàjè wà Pwiduée, ba na jè jèpa ina tée jècaa ê âjupâra kâra ê pâ tûâ kâjè jècaa.

Cibwaa nama rà pwa na èpà

¹³ Jè cibwaa tà ciburà pitèi ma pi-ina pwi jèpwi. Wâdé na gà tâa goo pai niimiri bèepwiri, pâ, ticè jè muru cèna gà pwa, cèna ténoori ê cèikî kà pwi béegà, ma nama é pwa na èpà.

¹⁴ Napwa naa gooò, âna é jèe nye inapàpari tóo wà Pwi Ukai Iésu, pâ, nye ticè utimuru na pwicîri tâjè. Êco na wà pwi jèpwi, âna wiàna é niimiri pâ, pwicîri ê jè utimuru, â nye pwicîri ba kèe.

¹⁵ Â wiàna gà tubaèpà tà pwi a cèikî béegà, goro ê utimuru na gà ija, â jèe câgà caa wâro wiâra ê pimeari; â ê pai ija'gà, âna càcaa wâdé. Ba wà Kériso, âna é bà ba kèe mwara. ¹⁶ Pwiri gà tâmogòori pâ, ê pwina gà pwa, âna muru na càcaa pwicîri. Êco, na càcaa wâdé na pinabaèpà [ê nee Kériso]*, géee goo ê pâ tûâ'gà.

¹⁷ Ê ija ma wâdo, âna càcaa âjimuru, [ba kâjè tèpa ênawéna] naa na *Mwaciri kà Pwiduée. Ê pwina âjimuru, âna é wâro na *târù [na ara Pwiduée] bau

14:14 Apostolo 10.15; Tito 1.15 **14:15** 1 Korénito 8.11–13

* **14:16** Pinabaèpà ê nee Kériso—é, Pinabaèpàgà.

ê pinaanapô ma ipwàdéé, na é naa tâjê ê Nyuââê Pwicîri. ¹⁸ Wiàna gà wàrapwiri, pai piênawéna'gà, ba kà Kériso, â o wâdé tà Pwiduée wâgà. Â o wâdé tà tèpa âboro mwara wâgà.

É pame pinaanapô

¹⁹ Gà pwa ê pâ muru na o pame ê pinaanapô, bau ê pâ muru na o pagòo ê cèikî kà tèpa béégà.

²⁰ Â gà cibwaa tubaèpà ê wakè kà Pwiduée, goro ê utimuru'gà! Âjupâra pâ, go tàgére ina pâ, diri ê pâ utimuru, âna wâdé ba kâjê. Êco na càcaa wâdé, wiàna diri ê pâ utimuru na gà ija, âna ténoori ê cèikî kà pàra tàpé, ma nama rà pwa na èpà.

²¹ Êkaa na, wâdé na gà câmuri, cè pai ija ma wâdo'gà. Gà cibwaa ténoori ê cèikî kà pwi béégà goo cè pwina gà ija ma wâdo—wiàna noo kâra macii, é wiàna dipâa. ²² Â gà cibwaa inapàpari imudi, ê auniimiri'gà naa goo pwiri. Gà pwàniri pwiri, ba na o nye wâco Pwiduée na côo.

Napwa naa googà, â o cidòri nyuâagà, wiàna ticè na piigà†, naa na pâ tûâ'gà ma auniimiri'gà. ²³ Êco na, wiàna gà piwâ naa goo pai ija'gà ê jè muru, â [wâdé na câgà caa ija. Ba] wiàna gà ija, â gà jèè còobé jii ê aucèikî'gà. Â gà pwa na èpà, â ée mwa tèigà wà Pwiduée.

15

Jè ipwacèwii Kériso

¹⁻² Jè cibwaa wâro ba kâjê co. Wàijè na mwü ê

14:19 Roma 12.18, 15.2 **14:20** 1 Korénito 8.13 † **14:22** Ticè na piigà—é, Ticè na pitòtigà goo, ê pwâratùra-nigée-googà. **15:1-2** 1 Korénito 10.24,33

cèikî kâjè, âna wâdé na jè pidàpwicâarijè goo pàra tàpé na càcaa mwü ê cèikî kàra. Â jè ipwadàra ma jè pwa cè muru na wâdé tàra, â jè pitu tàra, ma pagòo cèikî kàra. ³ Ba [jè pàra wiâ] Kériso, na câé caa wâro ba kêe co. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Na rà tànyirigà, âna rà tànyiriô.* *Psaume 69.10*

⁴ Êdiri pâ popai naa na Tii Pwicîri, âna jèe tàmara wii, ba na pacâmurijè. Ba rà pagòojè, ba na maina cèikî kâjè, na pàara na jè bwaa pitapacîri, naa na pidàpwicâarijè, i pâ auinabéaa kà Pwiduée. ⁵ Ba ê pidàpwicâari bau ê ipagòo, âna me gée goo Pwiduée. Â wâdé na é nama guwà caapwi, naa na pwâranüma ma auniimiri kàwà, pwacèwii é tûâ kà Kériso Iésu. ⁶ Â gée goo kaa pwiri, â guwà o capai pwamaina Pwiduée, wà pwi caa kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso.

⁷ Guwà pitòpiwà bwàti, wàra pai tòpiwà kà Kériso. Â wàrapwiri, â [wà tèpa âboro, âna rà] o pwamaina wà Pwiduée.

É me wà Kériso ba kà diri tèpa Ba

⁸ Go ina tàwà pâ: Wà Kériso, âna é me naani gòropuu, ba na é pwi ênawéna kà tèpa *Juif. Â é paari pâ, wà Pwiduée, âna é pacoo ê pâ auinabéaa kêe tà tèpa jooorojè. ⁹ Â wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà pwamaina Pwiduée mwara, gée goro é pai wâdé kêe ba kàra. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ:

Go o nyabiri dò;

*pwamaina neegà
naa nabibiu kêra pâ Ba.*

Psaume 18.50

10 *Â jèe wii mwara naa na jè ére, pâ:
Guwà cau ipwàdéé,
wâguwà pâ Ba.
Guwà cau nyabiri
mara Ba kêe,
pwi Ba kà Pwiduée.*

Deutéronome 32.43

11 *Â jèpwi mwara, âna:
Pwamaina Pwi Ukai,
tèpa âboro diri.
Guwà nyabiri dò
ê pwényuâa kêe,
wâguwà pâ Ba!*

Psaume 117.1

12 *Â é ina mwara wà *péroféta Isaia, pâ:
Ée mwa cimadò
pwi gòobàra Jessé*.
É mwa pitûâ wàé
kêra diri pâ Ba.
[Nye géé gooé kaa,
pâ aupwényunyûâari,
na me géé goo Pwi Ukai.]
Nye majoroé wàé
na rà cèikî naa goo.*

15:10 Deutéronome 32.43

15:11 Psaume 117.1

15:12 Ésaïe

11.10; Auinapàpari 5.5 * 15:12 Jessé—Caa kà ukai Davita, pwi jojooro Iésu Kériso. (Còo Mataio 1.1–6 ma Apostolo 13.22.)

Ésaïe 11.10

¹³ Ba wà Pwiduée na é naa tâjè ê cèikî, na jè bwaa tapacîri diri pâ wâdé na ée mwa naa tâjè. Wâdé na é nama guwà tâbawêe, naa na pinaanapô ma ipwâdéé, géé goro ê cèikî kàwà naa gooé. Â, na wârapwiri, â o maina too ê cèikî kàwà, naa na pai tapacîri kàwà, géé goro ê pàtàmara ê Nyuâaê Pwicîri.

É piênawéna kà Kériso wà Paulo

¹⁴ Ico tèpa béeò naa goo Kériso, âna go tâmogòori pâ, guwà tèpa âboro na guwà wâdé. Â guwà tâmogòori bwàti [ê pai wârori ê wâro na *târù]. Â pâriwà ma guwà pipacâmuriwà naa na. ¹⁵ Êco na, naa na ê tii bèeni, âna câgo caa piwâ, na go taniimiri tàwà ê pâ pwina guwà jèé picòo. Ba wà Pwiduée, géé goro ê *pimeaari imudi kêe, ¹⁶ âna é pwa ma go pwi ênawéna kà Kériso Iésu, ba kàwà, wâguwà na câguwà caa tèpa Juif. Go jèé pame tàwà ê *Picémara Wâdé, ba na guwà tèpa uràpâra tà Pwiduée, na wâdé ba kêe. Â é pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro kêe, goro ê Nyuâaê Pwicîri†.

¹⁷⁻¹⁸ Â go nye dau ipwâdéé kaa, géé goo ê wakè kôo ba kà Pwiduée. Â câgo caa pi-ina kôo goro cè pàra muru, â go nye ina co ê pwina é nama go pwa wà Kériso, ba bu caapwi ma wàé. Â é nama rà pitère dà Pwiduée, wà tàpé na càra caa tèpa Juif, géé goro ê pwâratùra ma tûâ kôo. ¹⁹ [É pwa ma tèepaa

15:16 Roma 1.5, 11.13 † **15:16** Dernière phrase—é, Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é nama é pwicîri ma wâdé tà Pwiduée, ê pwi ârapwaailò-bà.

gooò] ê pâ câmu kêe, naa na ê pàtàmara ê Nyuâaê Pwicîri—ê pâ muru na rà pò goo wà tèpa âboro. Â tapoo gée *Iérusaléma, tèepaa naa na ére Illyrie, âna go jèe picémara pitiri ê Picémara Wâdé goo Kériso.

²⁰ Êpwiri ê wakè kôo na dau wâdé tôo—ê pai picémara kôo ê Picémara Wâdé, naa na pâ ére napô, na càra caa mu têre ê popai goo Kériso. Ba câgo caa bari naa gòro ê pàaé na é jèe tòpò pwi jèpwi†. ²¹ Ba go pâra wiâra ê pwina wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Jèe càra caa têre
cè popai gooé;
Jèe càcaa piwiâ tàra
[Picémara Wâdé].
Rà mwa cau côoê,
ma tâmogòori [Pwi Ukai].*

Ésaïe 52.15

Gére pâra kà Paulo

²²⁻²³ Wâru pâ pàara na nümoo na go pâ na caiwà, êco na é ciburà paèràò ê wakè bèepwiri. Â nabàni, âna go jèe tubanabwé ê wakè kôo naa na napô bèeni. ²⁴ Â go jèe niimiri pâ, wiàna go o jèe pâra naa Espagne, â go bwaa tàpo coo jaawà [na *Roma]. Ba o wâdé tôo na wàrapwiri. Â gée na càuè, â guwà o mwa pitu tôo, naa na gére pâra kôo.

²⁵⁻²⁶ Nabàni, âna go pâra naa Iérusaléma, ba go pame ê âraimeai, na rà naa wà tèpa cèikî wâ

15:20 2 Korénito 10.15–16 † **15:20** 2e phrase—Ba càcaa nūma Paulo, na é pa ba kêe, ê wakè kà pwi jèpwi. **15:21** Ésaïe 52.15

15:22-23 Roma 1.13 **15:25-26** 1 Korénito 16.1–4 **15:25-26** Apostolo 24.17; 1 Korénito 16.1; 2 Korénito 8.1, 9.2,12

Macédoine ma Akaïe, na càra caa tèpa Juif. Ba [rà ilari jiio pâ, na go pame ê] âraimeai kàra tà tèpa Juif na rà cèikî naa goo Iésu, na rà wâ Iérusaléma. Ba wâjaa tàpéebâ, âna bwaa wâru na ticé neemururà. ²⁷ Rà nye dau ipwàdée kaa wà tèpa Macédoine ma Akaïe, na rà pitu tàra goro pâ neemururà. Ba rà jèe dau tòpi ê pâ aupwényunyuâari, naa na pwâranümarà, gée goorà.

²⁸ Wiàna go naa diri tàra [i mwani] â go mwa pâ jaawà, na go pâra naa Espagne. ²⁹ Â go jèe tâmogòori pâ, go o papaé tàwà, ê aupwényunyuâari na tâbawê, gée goo Kériso.

Guwà pwapwicîri kôo

³⁰ Tèpa béeò naa goo Kériso, go pi-ilawà, pâ, na guwà ciburà gòo goro pwapwicîri tà Pwiduée ba kôo. Ba jè pitànaima naa na cèikî, naa goo Pwi Ukai Iésu Kériso, â naa na ê pimeaari, na é naa tâjê ê Nyuââê Pwicîri.

³¹ Guwà pwapwicîri, ba na rà o cibwaa tubaèpà tôo wà tàpé *Judée na tàutàra dàra cèikî naa goo Kériso. Â guwà pwapwicîri mwara ba kà tèpa cèikî naa Iérusaléma, ba na rà o tòpi bwàti ê bépitu na go pa pâdarirà. ³² Â gée na càùé, â wiàna nûma Pwiduée, â go o medariwà naa na ipwàdée. Â o pâri ma go tàpo nao jaawà.

³³ Wâdé na wà Pwiduée, wàé na é naa pinaanapô, âna é tâa jaawà diri! Amen!

16

Ipwabwàcu kà Paulo

¹ [Guwà tòpi bwàti] wà Fébé*, tô aéjii kâjè naa na nee Kériso. É tô dikona kâra wâra pwapwicîri wâ Cenrées†, â é tô ilàri na wâdé. ² Â, guwà tòpié bwàti, naa na nee Pwi Ukai, wâra pai pwa kâjè, wàijè tèpa cèikî. Â guwà pitu tée, naa na diri pâ muru, ba, wàé, âna po dau wâru tàpé na é pitu tàra, tiagooò mwara.

³ [Wâru tàpé naa jaawà, na nümoo na] guwà ina tàra mwara é bwàcu kôo:

Tà [du duadà] Priscille ma Aquilas, na bà wakè naima ma wâgo ba kà Kériso Iésu. ⁴ Wà du è-bà, âna càru caa piwâ, na ru naa diri, tiagoro na ru naa é wâro kàru, ma ru pitu tóo, â dau wânümoo tàru. Â rà nye còoinaru mwara diri pâ wâra pwapwicîri, kà tàpé na càra caa tèpa *Juif;

⁵ Tàra diri tèpa cèikî na rà gére ipitiri naa na pwârawâ kàru;

Tà pwi béèò, Épénète, na é pwi a mara cèikî naa goo Kériso, na province Asia;

⁶ Tà Maria, na é po dau wakè ba maina, ba kàwà;

⁷ Tà Andronicus ma Junias, tupédu jènereô, na bà tâa na karapuu naima. Ru tupédu *apostolo na dau pwamuru naa gooru, â ru tupédu a mara cèikî jiio;

* **16:1** Fébé—Pwiri wàé na é popa pâ é tii bèeni kà Paulo tà tèpa cèikî wâ Roma. † **16:1** Cenrées—Ê ville na é pwi aucoo wànga kâra ville Korénito. **16:3** Apostolo 18.2

- 8 Tà Ampliatus, pwi âji béeò, naa na nee Pwi Ukai;
- 9 Tà Urbain, na bu piwakè naima ba kà Kériso;
Tà pwi âji béeò Stakis;
- 10 Tà Apellès, na é paari bwàti pâ, pwi âboro *târù, kà Kériso;
Tà tàpé na pwârawâ kà Aristobule;
- 11 Tà pwi jènereô, wà Hérodione;
Tà tàpé na pwârawâ kà Narcisse, na rà cèikî naa goo Pwi Ukai;
- 12 Tà du ilàri Trifène ma Trifose, na ru dau wakè ba maina ba kà Pwi Ukai;
Tà tô âji béeò Perside, ba wà tôobà mwara, âna é po dau wakè ba maina, ba kà Pwi Ukai;
- 13 Tà Rufus, pwi ênawéna kà Pwiduée na pwa-muru naa gooé, ma tà tô nyaa kêe, na é pwacèwii na é tôo nyaa kôo;
- 14 Tà Asincrite, ma Flégon, ma Hermès, ma Patrobas, ma Hermas, ma wà pàra tèpa béejè naa goo Kériso, na rà wâjaara;
- 15 Tà Filologue ma Julius;
Tà Néré ma tô naigé kêe, Olimpas, ma wàilà diri tèpa cèikî, na wâjaaru.
- 16 Wâguwà diri, âna wâdé na guwà pipwabwàcu tàwà, wàra pai pwa kà tèpa aéjii naa na nee Kériso. Â wàilà diri tèpa wàra pwapwicîri kà Kériso, âna rà panuâ paé mwara é bwàcu kàrà tàwà.

Bénabwé popai

17 Tèpa béeò naa na nee Kériso, [pwa jè muru na nūmoo na go bwaa ina tàwà]: Guwà ipwacôoco wà tàpé na rà tadàrù ê picaatâa kàwà, â na rà cicara ê popai na guwà jèe tòpi. Â rà pwa ma ténoori ê cèikîkà pàra tàpé. Guwà cibwaa picaatâa ma wàilà. 18 Ba wà tàpéebà, âna càra caa piênawéna kà Kériso, Pwi Ukai kâjè. Ba rà pâra wiâra ê câbawâdé kàra†, ma pâ naèà kàra. Â rà pwa cuka tà tèpa âboro, ba na rà ipa-imwüru tàpé na càra caa gòo naa na cèikî, tàpé na rà bwaa càcaa pâri ma rà côoina bwàti ê pai pwa goro ê èpà.

19 Napwa naa goowà, âna go ipwàdé, ba rà côo diri pâ âboro, pâ, guwà pitère dà wà Pwi Ukai. Â wâdé na guwà picôoina bwàti, ba na guwà pwa ê pwina wâdé, â guwà upiri ê èpà. 20 Â wà Pwiduée, pwi a naa pinaanapô, âna ée nama guwà còogai *Caatana.

Wâdé na wà Pwi Ukai Iésu Kériso, âna é *pwényunyuâariwà goro ê *pimeaari imudi kêe. Cidòri nyuâawà!

Ipwabwàcu kà pàra tàpé

21 Rà ina bwàcu kàwà mwara wà Timotéo, pwi béeò goro wakè, wàilà ma tèpa jènereô, Lucius, ma Jason ma Sosipater.

22 (Â wâgo mwara, wà Tertius, na go wii ê tii bèeni, naa na nee wà Paulo, âna go pwabwàcu tàwà naa na nee Pwi Ukai, na é caajurijè.)

16:17 Mataiao 7.15; Tito 3.10 **16:18** Filipi 3.19; 2 Pétéru 2.3

† **16:18** Câbawâdé kàra—Grec: Nanaarà. **16:19** Roma 1.8; 1 Korénito 14.20 **16:20** Genèse 3.15 **16:21** Apostolo 16.1–2, 19.22, 20.4

23 Â wà Gaius mwara, na go pitâa jaaé, âna é pwabwàcu tàwà. Â wâjaaé kaa, na rà pitapitirirà na diri é wâra pwapwicîri ni. Wàilu mwara, âna ru pwabwàcu tàwà, wà Éraсте, pwi a wéaari mwani kâra ville, ma wà Quartus, pwi béejè naa na nee Kériso. { 24 Wâdé na é pwényunyuaâriwà diri wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro é pimeaari imudi kêe na dau maina. Amen. }

Ipwamaina Pwiduée

25-26 Jè pwamaina Pwiduée, na é tâa napwiri, nabàni, ma dâra gòiri awé. Wàé na mwa nama cimwü é cèikî kàwà, naa goro é *Picémara Wâdé goo Iésu Kériso. Ba êkaa pwiri, é câbawâdé kêe, na tàbinyiri gée na autapoo goo. Â nabàni, âna é tûâri pâ, é pwi popai bèepwiri, âna inapâpari, târa diri é pâ Ba, na càra caa tèpa Juif. Êkaa na rà o cèikî naa gooé, ma pitêre dèe. Â wàépwiri na o coo, é pwina rà jèe tàmara ina béaa wà tèpa *péroféta.

27 Üu, jè pwamaina Pwiduée na é caapwi co, wàé na tâbawêe é autâmogòrimuru kêe. Wâdé na jè pwamaina é muugère kêe, na jè côo gée goo Iésu Kériso, dâra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

Tii Pwicīri: Âmu Aamwari naa na cî
New Testament in Paicî (NC:pri:Paicî)
Le Nouveau Testament à Paicî

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Paicî

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Paicî

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

94c5d202-9853-5b91-879f-4a3023457d58